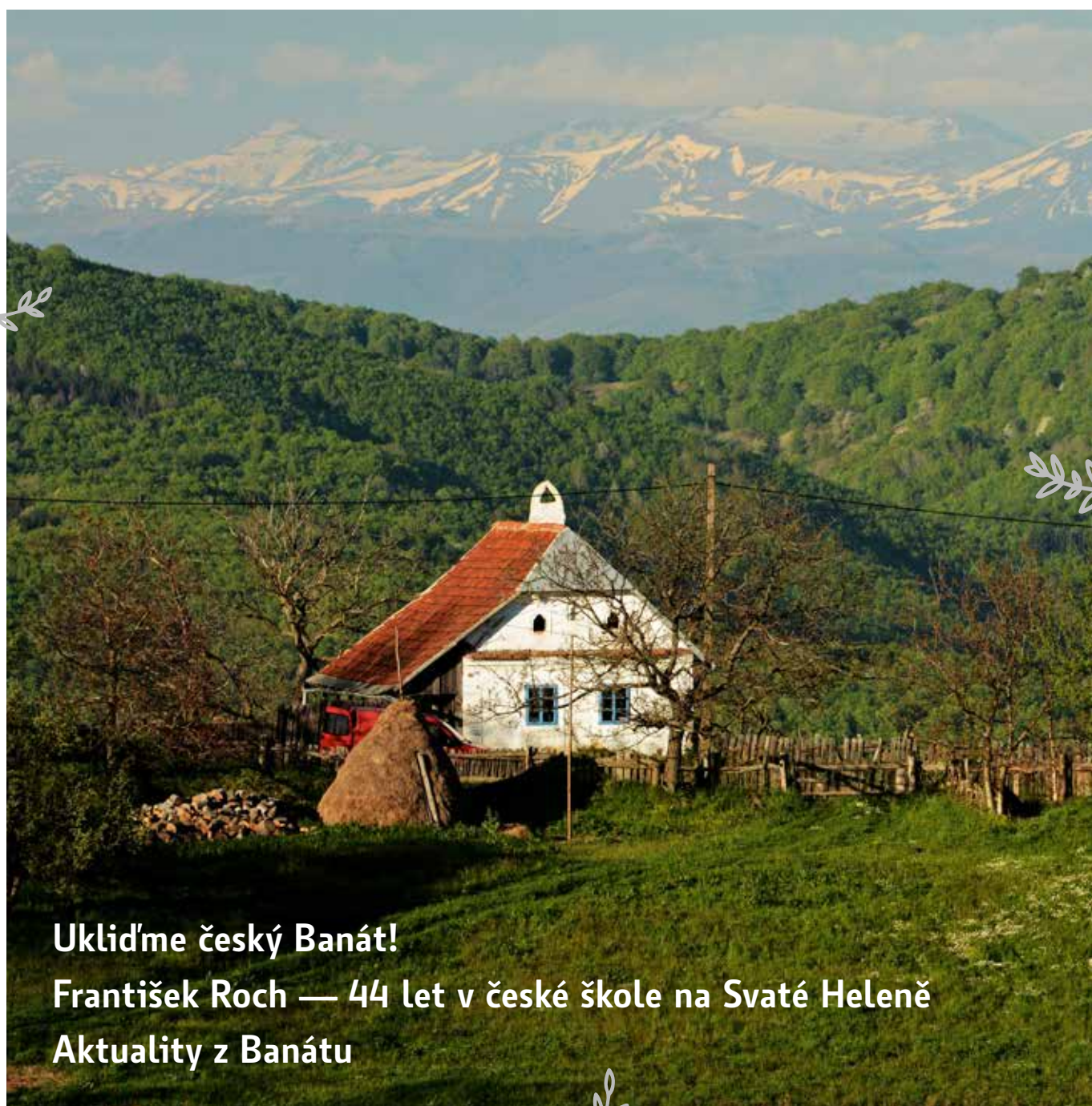

1/2021

Český Banát

časopis českých krajanů v Rumunsku a Srbsku

Uklidíme český Banát!

František Roch — 44 let v české škole na Svaté Heleně

Aktuality z Banátu

Cena: pro krajany zdarma / turistický příspěvek 50 Kč

UYDÁNÍ TOHOTO ČÍSLA PODPOŘILI:

STAŇ SE PRAVIDELNÝM PODPOROVATELEM ČASOPISU ČESKÝ BANÁT A ZÍSKEJ:

- dobrý pocit
- poděkování či logo společnosti v každém čísle banátského časopisu
- pravidelné doručení časopisu na zvolenou adresu
- zaslání časopisu online formou na emailovou adresu

Účet: 2401596326/2010
Český Banát z.s., IČO: 07844611
Škroupovo náměstí 139, Česká Lípa, 47001

Milí krajané,

právě držíte v rukou první číslo časopisu Český Banát, který spojuje Čechy v Rumunsku i Srbsku. Myšlenka vytvořit jeden společný časopis se zrodila v hlavách učitelů vyslaných do českých vesnic z České republiky. Setkáváme se dnes často s vyprávěním pamětníků, že staré zlaté časy skončily, vesnice se vylydnilly a nikdy už to nebude jako dřív. České vesnice ale žijí dál. Lidí je v nich méně, ale pořád se něco děje a o tom vám chceme přinášet inspirativní čtení.

První číslo časopisu Český Banát vám nabídne reportáže z úklidových akcí, které úspěšně proběhly na obou březích Dunaje a do nichž se zapojily stovky z vás. V rozhovoru s Tibim Pospíšilem se dozvíte, jak s odpadem nakládají na Eibenthalu. Proč to vlastně všechno děláme a neházíme odpadky jednoduše do potoka, vám přiblíží Alexandr Gajdzica, český učitel na Eibenthalu.

Letos v červnu završí neuvěřitelných 44 let v české škole na Svaté Heleně pan František Roch, s nímž si můžete přečíst hned dva rozhovory. První vedla Gabriela Pec, žákyně 7. třídy na Svaté Heleně, druhý pak Klára Jíchová, česká učitelka tamtéž a na Gerniku. Gernického faráře Josefa Přeloučka zpovídala gernická mládež.

Na dalších stránkách zjistíte, co nového se událo či bude dít ve vesnicích, kde čeští učitelé působí. Které kulturní akce nezbrzdil ani covidový rok? Jaké vesnice navštívila nová česká velvyslankyně v Rumunsku? Jak vypadaly české Velikonoce v srbské Kruščici? Co všechno vybudovali eibenthalští rodiče pro své děti? Kolik dětí si zahrálo ve zbrusu novém helensko-gernické-eibenthalsko-ešelnickém filmu? A seženou nakonec turisti zákusku?

Chybí vám aktuality z vaší obce? Ozvěte se nám a vaše příspěvky rádi zveřejníme.

Za redakční tým vám příjemné čtení přejí

Klára Jíchová (Svatá Helena, Gernik)
Stanislav Havel (Kruščice, Češko Selo)
Alexandr Gajdzica (Eibenthal)

Český Banát

občasník pro krajanů v českých vesnicích v Rumunsku a Srbsku

Řídí redakční rada ve složení Klára Jíchová, Stanislav Havel, Alexandr Gajdzica.
 Kontakt: jichovaklara@seznam.cz, havelstan@gmail.com, agajdzica@seznam.cz
 Fotografie: Klára Jíchová, Stanislav Havel, Alexandr Gajdzica, archiv.
 Grafická úprava: Jana Baladová (jana.baladova@seznam.cz)
 Toto číslo vydal: Český Banát z.s. www.visitbanat.com
 Náklad: 1 000 ks
 Uzávěrka čísla tohoto čísla byla 4. 6. 2021

Obsah

Vnější a vnitřní uklízení	5
Eibenthal vs. špína	6
Šumice	8
Eibenthal	9
Rovensko	9
Svatá Helena	10
Gernik	11
Ekologie v srbském Banátu	12
Péče o společný domov	14
Turisté v Banátu	16
Banáte ahoj!	16
Ani v lese nejsou všechny stromy stejné	17
Aktuality	21
Když zakopneme, musíme vstát	30
Půlliterka	32
Zelený Tonda	33
Festival Banát 2021	34
Film	35
Z hraní na zahradě do dorostenecké ligy	38
Kalendář akcí	39

Vnější a vnitřní uklízení

Vážení čtenáři,

na jaře, když se celá příroda probouzí k životu, se snažíme i my obnovit, uklidit a vyčistit svůj dům. Není to žádná náhoda, že i Velikonoce, vzkříšení Pána Ježíše, slavíme na jaře. Lidé dobré vůle, od těch nejmladších až k těm nejstarším, se letos v českých vesnicích sjednotili, aby uklidili Český Banát. Akci „Uklidíme Český Banát“ koordinovali učitelé z České republiky působící v Banátu, Klára Jíchová a Alexandr Gajdzica. Tato akce ale zachytila i srbský Banát s vesnicemi Česko Selo (Ablíán) a Kruščica. Protože 22. dubna se celosvětově připomíná Den země, české vesnice z Banátu se daly do uklízení. Začalo to 24. dubna na Šumici a pokračovalo to v následujících dnech na Eibenthále, na Svaté Heleně, na Gerniku a na Rovensku. Malí i velcí sbírali odpadky všeho druhu kolem vesnic a po potůčku. V měsíci květnu přišla na řadu Kruščice a Česko Selo (v srbském Banátu), a také Rovensko.

Zem je náš společný domov, o který se musíme starat. Vesmír je místo Boží přítomnosti. Celý vesmír odráží moudrost a krásu Boha Stvořitele. Každý živý tvor je slovem veliké knihy, kterou pro nás napsal Bůh. Žijeme na stejné zeměkouli, i když jsou mezi námi státní hranice, různá náboženská přesvědčení, různé jazyky, různé kulturní tradice... „Technologický imperativ ‘Dělejme vše, co nám technický pokrok umožňuje’, spolu s ekonomickým imperativem ‘Dělejme vše, co si můžeme finančně dovolit’ v kombinaci s morální teologií menšího zla nás přivede do jisté zkázy,“ napsal německý kardinál Reinhard Marx. Abychom nedošli až tam, nedělejme všechno, co nám technický pokrok umožňuje, nedělejme všechno, co si můžeme finančně dovolit a nikdy nevolme zlo, ani to nejmenší, ani ho neschvalujeme! Příroda se bez člověka obejde, lidstvo však bez přírody nepřežije. Bůh obsadil člověka do role správce přírody, ne kořistníka.

Tak jako jsme uklízeli kolem našich vesnic, je třeba uklízet i v naší duši. Musíme vymést a vyhodit odtamtud všechny odpadky hněvu, závisti, zloby a dát do pořádku žebříček našich hodnot. Jsem přesvědčený, že to všechno přežijeme. Závisí ale na tom, abychom z toho vyšli otužilejší a lepší. Po vnějším uklízení našich vesnic se dejme také do vnitřního uklízení našich duší! •

Josef Přelouček
gernický farář

„Žijeme na stejné zeměkouli, i když jsou mezi námi státní hranice, různá náboženská přesvědčení, různé jazyky, různé kulturní tradice...“

Eibenthal vs. špína

Rozhovor s Tiberiem Pospíšilem

Tématem prvního čísla časopisu Český Banát je ekologie. To je široké téma, a proto jsme se rozhodli zaměřit na její část, která je v českých vesnicích nanejvýš aktuální a naléhavá. Jsou jí odpady a nakládání s nimi. Některé vesnice stále usilují aspoň o nějaký svoz odpadu, jinde už se uvažuje o možnosti třídít. Všechny vesnice v Rumunsku i Srbsku se ale potýkají s odpadem pohozeným v přírodě. Proto se všichni banátští Češi mohli zapojit do velké společné akce Uklidme český Banát, která úspěšně proběhla v dubnu a květnu.

Na Eibenthale jsou s odpadovým hospodářstvím nejdál, což může inspirovat ostatní české vesnice. Proto zdejší český učitel zaznamenal rozhovor s místním aktivním občanem Tiberiem Pospíšilem, který mnohé změny k lepšímu sám inicioval.

Jak to v současnosti ve vesnici vypadá, co se týče odpadů?

Velký krok je už to, že lidi dávají odpad do popelnic. Dřív jsme všechno házeli k potoku nebo to odvezli někam do Dunaje a šlo to do přírody. Ještě dneska někteří odpad nevyhazují do popelnic, protože popelářské auto nezajede do všech ulic, což není správné, protože když všichni platí, tak by všichni měli mít přístup k tomu, že jim auto přijede k vratům. Člověk bude třídít nebo bude aspoň dávat špínu do popelnice, když to bude mít u dveří. Jestli odpadky bude muset nosit 500 metrů, tak to dělat nebude. Takže ještě i v Eibenthale jsou místa, kde se vyhazuje špína do potoka. To je věc, která by se měla vyřešit. Lidi už to dávají do popelnice a bylo by dobré, kdyby začali i třídít. Jenomže aby třídili, musí tomu rozumět úřad a připravit nás na to. Lidi nebudou třídít, když to popeláři hodí do stejného auta. Někteří by se třídít naučili, kdybychom to dokázali udělat za peníze. Ti lidi, kteří budou třídít, budou platit méně. A lidi budou koukat na peníze, protože jestli platím 80 lei ročně za odpad, není to správný, že každý dům platí stejnou cenu. V našem domě je šest dospělých, vedle je jeden. Platíme stejnou částku. My vyndáme každý týden dvě, tři popelnice a on jednu za měsíc. Proč by platil stejně? Já bych si přál, aby si úřad uvědomil, že by se to mělo dělat podle množství odpadu a ne podle čísla domu.

„Máme kontakt s Českem, které už je o pár kroků dál než Rumunsko a ukazuje nám příkladem, co bychom měli dělat.“

Co to vesnici přinese, když se naučíme hospodařit s odpadem?

Já si myslím, že v první řadě nám to má přinést ten hezký pocit, že nešlápnu na petku někde v lese anebo v potoce. Půjdem na vodopády a bude tam plavat všechno možné, co bys nechtěl najít ve vodopádu. Lidi by měli myslet na to, co tady máme, a na to, co by tu mělo zůstat. Nemyslím, že by z toho měl někdo zrovna vydělávat. Kvůli penězům bude třídít víc lidí, ale nemyslím si, že by mělo být něco důležitějšího, než abychom měli čistou přírodu. Lidi už to začínají cítit. My jsme to dřív vůbec nevnímali. Před 20 lety mi ten odpad v potoce nevadil. Já když jsem šel poprvé s jedním zájezdem jako průvodce dolů po potoce do Hřidel, lidi koukali na ty petky, ukazovali prstem, co to je za špínu, a mně to vůbec nevadilo. Já jsem taky házel špínu do potoka. Bylo toho o hodně víc. To, co je dneska, to je možná pět procent z toho, co bylo dřív. To, co tady dneska sebere auto týdně, to všechno bylo v potoce. Před deseti lety začal úřad vozit špínu traktorem za ves. Nahoře v dolech je díra plná odpadu. Pak už na to začaly tlačit zákony, že se odpad musí vyvázet, takže už jezdí popelářské auto. To je velký krok. A jsme ještě hodně pozadu. Rumunsko platí pokuty. Jsou na to evropské dotace a zákony, že musíme třídít. Evropská unie stanovila

podíl odpadu, který se musí třídít, ale na to ještě Rumunsko nedosáhlo. Eibenthal je dobrý příklad pro ostatní. Je to tady jinačí než v rumunských vesnicích.

Čím to je, že se to na Eibenthale mění?

Lidi dřív neměli kontakt s Českem, s rumunskými městy nebo cizinou. Koukají na to, že za maďarskou hranicí už je to čistější. A lidem se to líbí a taky chtějí čisto. Ale nemůžou to dělat sami, takže když jim někdo pomůže, tak to udělají. To jsi viděl, že se lidi seženou a půjdou uklízet. To se dřív nestalo, aby se lidi sebrali a šli čistit potok. Před osmi lety přijeli lidi z Čech, vyčistili potok a místní na to koukali, a pak tam zase hodili pytel odpadků.

Jak ses ty naučil, že je správné mít ve vesnici čisto?

Já to mám od turistů, když pořád ukazovali prstem na špínu. Štvalo nás to, když turisti přímo tu špínu fotili. Člověk se za to stydí a z ostudy začne dělat čisto. Dneska už je to hanba, dávat špínu k potoku nebo vyhodit pytel po štrece. A lidi se už i bojí. Zastaví, poslouchají, jestli jede auto, koukají, pak to vyhodí.

Jak by to mohlo vypadat v blízké budoucnosti?

Kdyby se úřad rozhodl, že se bude třídít, dal všem popelnice na třídění, hned by se všem odpady zlevnily. To by mohlo být zítra. Musíme to ale udělat opačně – lidi z vesnice musí ukázat, že si to přejí. Doufám, že za pět let už nebudeme řešit, že třídíme, ale to, že lidi už nechtějí jíst z plastu, protože plast je špína. Takže to nekoupíš v plastu, ale vezmeš si vlastní nádobu a necháš si to dát do ní. V Česku už se to děje a my ten kontakt se západem máme. Ještě neřešíme to, že bysme ty odpady ani nemuseli dělat, ale už o tom můžeme přemýšlet. Přišli lidi na festival a nechtěli jíst z plastu, nechtěli pít pivo z plastového püllitru, který se zahazuje. Proč nechtějí? Takhle se k nám ty informace dostávají. Máme kontakt s Českem, které už je o pár kroků dál než Rumunsko a ukazuje nám příkladem, co bychom měli dělat. V tom máme výhodu. •

Šumice

24.4.2021

Jako první se do úklidu pustili 24. 4. krajané v nejmenší z vesnic, na Šumici. Zapojila se členka místní samosprávy i předsedkyně krajské organizace, Claudia Sembera Veverca. Vybrat pro akci období mimořádných prázdnin se ukázalo jako šťastný tah, protože za příbuznými přijeli i mnozí rodáci dlouhodobě žijící v okolních městech. Z deseti zúčastněných byla polovina dětí a mládeže. Nejvíce práce měli dobrovolníci s lesíkem na začátku vsi, kde základy a suterén rozpadlého stavení slouží zjevně některým místním jako skládka. Nasbíralo se tam dobrých dvacet pytlů odpadu a museli jsme se spokojit s tím, že místo je napohled mnohem přívětivější. Pod zemí ale zůstalo víc odpadů, než kolik jsme schopni vytáhnout. Taková prozatímní forma úklidu pomůže aspoň jako gesto pro kolemjdoucí a zpříjemnění život místním i turistům. Pro zásadnější pomoc ekosystému ale bude třeba použít těžkou techniku. Úklid pokračoval v mělké roklí, která se vine celou vsí. Po zbytek dne jsem uklízeli kolem potůčku na jejím dně. Množství odpadu, které zmizelo z tohoto malého vodního toku, jistě uleví přírodě níže po proudu. Dříve než jsme práci skončili, zastihla nás zpráva, že více už uklízet nemusíme a o zbytek vsi se postará obec. Tak rychlou pozitivní odezvu jsme opravdu nečekali, ale rádi jsme iniciativu přijali. •

Alexandr Gajdzica

Eibenthal

26.4.2021

Hned 26. 4. se k události připojil Eibenthal. Tady navázali na tři předešlé úklidy v letošním roce, kdy dobrovolnice a dobrovolníci vyčistili les podél serpentiny k Dunaji. Tentokrát se lidé sešli na nejzazším konci hornické kolonie Nové Doly a postupovali podél cesty po proudu potoka téměř čtyři kilometry do centra vesnice. Zúčastnilo se téměř třicet převážně mladých lidí a dětí, a přestože bylo poznat, že se ve vsi v minulých letech uklízelo před Festivalem Banát, z přírody zmizely desítky pytlů odpadu všeho druhu včetně několika osobních černých skládek. Následný piknik na jedné z právě uklizených louček s pizzou a čerstvými koláči plně vynahradil všem přítomným unavené ruce i záda. Díky za to patří Marii a Tiberiovi Pospíšilovým.

Druhá fáze úklidu na Eibenthale proběhla 4. 5. díky chuti návštěvníků z Česka přiložit ruku k dílu. Tempo bylo tentokrát rekreační, ale stejně se povedlo vyčistit pár set metrů nejvíce frekventované části vesnice včetně koryta potoka, kdy bylo stále možné rozpoznat následky povodně, která před několika lety lidem odnesla ze zahrad bazény i další majetek. K úklidu se ochotně přidalo i několik zkušených sběračů z řad eibenthalských dětí. Ti vyčistili dvě ulice oddělující se od hlavní cesty procházející Eibenthalem až k dolům.

Dohromady už tak tento rok na Eibenthale proběhlo pět úklidových akcí a už se plánuje šestá. Pak bude uklizen celý Eibenthal od dolů až k Dunaji. Pak už bude třeba „jen“ ohlídat, aby nevznikaly další skládky, a čistotu udržovat. •

Alexandr Gajdzica

Rovensko

14.5.2021

Poslední událost akce Uklidme český Banát proběhla 14. 5. na Rovensku. Tato malebná horská vesnička dodnes nemá vyřešený svoz odpadu. Jedním z důvodů je, že sem stále nevede asfaltová cesta. To se brzy změní, současná situace má ale logicky za následek, že kolem vsi vznikají černé skládky. Místní se ale nyní rozhodli proti tomu zakročit a na čtyřech místech sebrali téměř sto pytlů odpadů. S rovenskými se do akce zapojila místní učitelka Marie Prajac se svými žáky, předseda místní krajské organizace Josef Veverka i velebný pán Josef Přelouček. Při eibenthalských úklidech často rezonovala otázka, jestli jsou vinní místní Češi nebo Rumuni. Obávám se, že není možné ukázat prstem jen na jednu nebo druhou stranu. Na Rovensku ale podle nalezených obalů nezbyl prostor pro pochyby, že k viníkům patří i Češi z Česka. Buď jak buď, hlavně že je to všechno z přírody pryč. S odvozem odpadu nabídl pomoc Petr Hruža, místostarosta Svaté Heleny, kam popeláři dojíždí. Při posledním rovenském úklidu jsme si ověřili, že příroda je na naší straně, protože všechny úklidové dny provázelo krásné počasí. •

Alexandr Gajdzica

Svatá Helena

26.4.2021

Dnes v 15h se bude uklízet Svata Helena. Jsem nadšená. Jaké to asi bude? Jdu a vidím Denisu a Daniho. Chvilí čekáme a pak dostaneme balík pytlů. Při cestě k Louži nasbíráme první sklenice a odpadky. Jdeme trochu dál a sbíráme. Nechápu proč, ale bylo tam hodně bot. Pak jsme šli do lesíka a sbírali. Pak jdu s učitelkou na druhou stranu sbírat na šance. A pak to začalo. Ve stráni bylo hodně oblečení a hadrů. Už jdou i ti další. A už je nás najednou víc. Našli jsme tam hodně divných věcí jako houpačku, kousky televize a mnoho věnců na pohřeb. Bylo tam také hodně cihel a kamenů. Uklízelo se dvě a půl hodiny. Pak Petr přivezl vodu a sladkosti. Bylo to fajn. •

Anna Pec, Svata Helena

26. 4. 2021 se čínila Svata Helena. Odpoledne se před školou sešla téměř padesátka pracovníků od batolat až po sedmdesátileté ženy. Nechyběl místní učitel, učitelka ze školky, farář místní i gernický a většina školních dětí. Skupina nafasovala pytle a rukavice a rozdělila se na dvě části – menší se vydala do lokality na Patriích, větší pak nahoru vesnicí k rybníčku Louže a okolním lesíkům, ideálnímu místu pro černé skládky. Díky nové silnici vedoucí k větrným elektrárnám je skvěle přístupné, a zároveň poněkud skryté. Sbírala jsem poblíž svých žáčků a bavila se jejich výroky adresovanými na strůjce takovýchto pokladů. Snad si to zapamatují. Kromě velkého množství více či méně se rozkládajícího textilu a obrovského objemu plastů sklidily největší pozdvížení gauč a mrtvé jehně. A také řada knížek v češtině - dokládajících, že strůjci těchto skládek nepocházejí jen ze sousední vesnice, jak se místním chtělo věřit. Po necelých třech hodinách práce jsme přivítali místostarostu Petra Hřůzu s valníkem. Nakládání a odvoz jsme už mohli nechat na pracovnících úřadu. •

Klára Jíchová

Gerník

30.4. a 6.5.2021

Na Gerníku jsme se sešli za příjemného jarního počasí ve čtvrtek 30. 4. odpoledne. Děti, velmi malé děti, dospělí všeho věku, dva faráři, knihovník, ředitel školy, učitelka ze školky a zejména velmi početná skupina gernické mládeže ve věku 17-25 let. Kolem čtyřiceti pracantů pak vyčistilo černé skládky nahoře nad vesnicí, nejmenší robátka zvládla lesík Na Hřebeně a nakonec jsme se všichni sešli v korytě potoka. Tam se nám ovšem seriózní brigáda zvrhla v kulturní happening nezávislých umělců. Napřed jsme si užili kabaretní číslo dvojice komiků, kteří různě viseli na stráni nad potokem, viseli na větvích na stráni nad potokem, případně se snažili nesesunout ze stráni nad potokem, to vše s cílem vyprostit velké množství odpadků uvízlých pod větvemi ve stráních nad potokem. My ostatní jsme se při pohledu na ně snažili nespadnout do potoka. Večer se ale sušily nejedny boty. Konečně si vzalo slovo umělecké sdružení Mariaband, které vzniklo někde mezi korytem potoka a cestou, na níž jsme nosili naplněné pytle, a předvedlo muzikálový výstup Soutěž popelářů, který sklídlí nemalý úspěch a jeho digitální verze teď jistě boduje na sociálních sítích. Nutno ovšem podotknout, že jenom z potoka

jsem vytáhli na dva valníky odpadků a domluvili jsme si na příští týden pokračování potokem níže.

Druhá gernická brigáda ve čtvrtek 6. 5. přivítala asi polovinu účastníků, z nichž však většina pracovala za dva. Mnozí z nás se vybavili holinami či obuví do vody a dobře jsme udělali. Terén nebyl úplně snadný, spíše než o romantickou procházku kolem potůčku s občasným sebráním prázdné pet lahve se jednalo o náročnější terénní práce, během kterých jsme vyprošťovali velké kusy plastů zamotané do větví či kořenů stromů, tahali desítky a desítky starých lahví a plechovek obalených bahnem a vodními rostlinami a likvidovali černé skládky pod obytnými staveními nad potokem. Znovu jsem se ujistila o mimořádném pracovním nasazení zdejších mladých dospělých. Pan farář stihl akci zachytit na fotografiích a jeden z místních mužů, který se vlastního úklidu nemohl účastnit, pak vše večer odvezl valníkem k obecním kontejnerům. •

Klára Jíchová

Ekologie v srbském Banátu

Ekologické aktivity v srbském Banátu byly vždy spojeny s Čechy. Nejprve se podařilo díky podpoře z České republiky vybudovat v Kruščici čističku odpadních vod a vesnice s největším počtem českých krajanů v Srbsku se stala rázem srbským unikátem. Podobnou stavbu totiž nenajdete široko daleko. Následovalo zakoupení popelnic, na kterých najdete nápis „Dar z České republiky“ do čela místních komunálních služeb se zasedl člen České národní rady Šíman Irović.

A aby se nejen čeští krajané zapojili aktivně do ekologických aktivit, vymyslel učitel češtiny s podporou České národní rady a kruščické České besedy Ekologické dny. A tyto akce už proběhly dvě.

První Eko den se konal 23. března. Přišlo několik dětí i dospělých, aby uklidili okolí kruščického Českého domu a balsalsy, kam chodí hrát fotbal, a za odměnu si všichni mohli opéct buřty.

Druhé ekologické setkání se konalo o tři týdny později a na stejných místech, kde se předtím uklízelo, bylo opět mnoho práce.

V Českém Selu se o úklid, sekání trávy, natírání různých věcí do českých barev stará Emanuel Veverica, a na to, že to dělá opravdu dobře, se přijedte sami podívat do srbského Banátu. •

Standa Havel

Péče o společný domov

Ekologie kolem nás

Planeta Země se mění od svého počátku. Jen díky tomu na ní vznikly podmínky, ve kterých můžeme žít. Neznáme v celém vesmíru jiné místo s vodou, která se dá pít, a vzduchem, který se dá dýchat. Život na Zemi je zázrak, a čím více toho chápeme díky vědeckému poznání, tím více můžeme být okouzleni dokonalostí celého stvoření. Podobně jedinečná je také existence lidského pokolení. Žádný jiný tvor nedostal možnost tak výrazně ovlivnit svět kolem sebe a také o svém konání přemýšlet a rozhodovat se, co je správné a co není.

Otázku morálky řeší lidstvo od svých počátků. Obvykle šlo ale o přemýšlení o mezilidských vztazích a vztahu k Bohu. V posledních stoletích jsme ale získali takovou sílu, že musíme řešit, co je správné a co není vůči celé planetě. Naučili jsme se využívat energii Slunce uchovanou v uhlí, v ropě i v jádrech atomů a poprvé v dějinách máme v rukou sílu přetvářet, a dokonce zničit planetu Zemi, náš domov.

Jedním z velkých problémů, se kterým se Země potýká, je množství odpadu, které my lidé vyrábíme. Vytvářet odpad je přirozené a normální, ale za poslední století se zcela změnilo množství i složení odpadu, který produkuje. Představte si, jaká špína vznikala u vás doma před 30 lety a kolik jí bylo. Zbytky se daly zvířatům, papírem se zatápělo, sklenice se myly a znovu používaly, co bylo možné opravit, opravilo se, ale hlavně neexistovaly téměř žádné plasty. Plast je skvělý materiál, je lehký, levný, nepropustí vodu ani vzduch. Pomáhá nám uchovat věci čisté a čerstvé. Ale má to také odvrácenou stránku.

Každý odpad, který necháme ležet v přírodě, se postupem času rozpadá. Kousek papíru zmizí za několik měsíců, slupka od pomeranče za rok, filtr z cigarety zůstane v přírodě 15 let, plastová láhev 100 let, dětská plena nebo stará baterie se rozkládá 250 let a sklo zůstane v lese i tisíce let. Špína, která se v přírodě rozloží, ale ve skutečnosti nezmizí. Jen se rozpadne na malé kousky, které nejsou okem vidět. Chemické látky, ze kterých jsou všechny ty odpadky vyrobeny, zůstanou v zemi a ve vodě. Odtud se dostanou do rostlin, které jíme my nebo naše zvířata. Pokud odpad spálíme, všechny chemické látky se dostanou do vzduchu, který dýcháme. Je dokázaný fakt, že chemikálie z plastového odpadu způsobují v našich tělech rakovinu a další nemoci. Není to hezká představa, že jíme, pijeme a dýcháme mikroskopické kousky špíny, kterou jsme zahodili v přírodě, že?

Právě proto je důležité, abychom pečovali o životní prostředí, ve kterém žijeme. Odpad v přírodě není jen ošklivý, ale také nebezpečný. Naštěstí dnes už víme, jak přírodu i sebe chránit. Je třeba pamatovat na to, že veškerá hmota na naší planetě tu zůstává s námi, ale my můžeme ovlivnit, kde bude a co se s ní bude dít. Pokud si z přírody něco vezmeme, třeba ropu, a z ní vyrobíme plast, není správné ho jednou využít a zahodit zpět do přírody. Svým zásahem jsme změnilí přirozený přírodní proces, a proto musíme být dobrými hospodáři a přijmout za špínu zodpovědnost.

Naštěstí známe několik způsobů, jak s odpady vhodně naložit. První možností je vyhodit ho. Vyhodit ho ale musíme správně. To znamená do popelnice. Odtud odpad putuje na skládku, kde je bezpečně uložen, nebo do spalovny, kde z něj je vyrobena elektřina a většinu nebezpečných látek zachytí filtry. Druhou, lepší možností je recyklace. Odpadky jsou rozříděny na papír, plast, sklo a kov a ze získaných materiálů je možné vyrobit další věci. Takto vzniká například toaletní papír. Lavičky a stoly na odpočívadlech okolo Dunaje jsou zase z recyklovaného plastu. Tato možnost v našich vesnicích naráží na překážku, že zatím není zajištěn svoz tříděného odpadu. Snad se to brzy změní. Třetí variantou, co s odpady dělat, je jejich opětovné použití. Sklenice můžeme jako naše babičky znovu používat, igelitové sáčky nosit opakovaně

do obchodu, pneumatiky mohou posloužit jako záhon, z dřevěných palet se dá vyrobit nábytek. Lidé na vesnicích jsou v podobných projektech velice kreativní.

Čtvrtý a nejlepší způsob, jak se postavit k odpadům, je vůbec žádný nevytvářet, pokud to je možné. Chce to trochu plánování, ale když se chce, velkou část odpadu vůbec nepotřebujeme. Nemusím kupovat plastové lahve s vodou, budu si nosit vodu z domu nebo ze studánky. Nemusím kupovat igelitové tašky, přinesu si do obchodu svou plátěnou tašku. Podobných příkladů vymyslíte hodně. Většinou se jedná o jednorázové obaly, ve kterých nákup donesu domů a vyhodím je. Ve městech v Česku i jinde už vznikají bezobalové obchody, kde si jako za starých časů navážíte zboží, které chcete, dáte jej do vlastních nádob a je to. Není to o nic méně hygienické nebo praktické a přírodě to pomůže. I tady na vsi v Rumunsku ale můžeme udělat dost.

Když se nad tím zamyslíme, je po všech stránkách rozumné chránit přírodu, čemuž pomůžeme správným odpadovým hospodářstvím. V současnosti musíme vyřešit problém odpadů, které už v přírodě jsou a každým dnem v ní přibývají. Proto jsou skvělé akce jako Uklidíme český Banát, kdy jsme společnými silami posbírali v našich vesnicích stovky a stovky pytlů

„Svým zásahem jsme změnilí přirozený přírodní proces, a proto musíme být dobrými hospodáři a přijmout za špínu zodpovědnost.“

nehezkého a škodlivého odpadu. Nyní před námi stojí velký úkol, aby se na všech vesnicích začal odpad profesionálně likvidovat a následně i třídit. Musíme našim zvoleným zástupcům říct, že o to máme zájem. Nejbližší tomu zatím je Eibenthal, kde už jsou připraveny žluté popelnice. Do budoucna bychom ale měli také usilovat o to, aby odpadu vznikalo co nejméně. Jen tak si zajistíme krásnou a zdravou krajinu, která bude lákat do Banátu turisty z celého světa a ve které budeme dobře a zdravě žít. •

Alexandr Gajdzica

Turisté v Banátu

Stalo se již v českých vesnicích zvykem, že s příchodem jara a léta přicházejí do vesnic turisté a zůstávají zde, podobně jako vlaštovky, až do podzimu. Přijíždějí proto, aby obdivovali krásu vesnic a okolí, prošli se krajinou, popovídali si s místními a ti jim za úplatu poskytují ubytování a domácí stravu, příjmom je skoro do rodiny a vznikají tak k oboustranné spokojenosti vztahy trvající desetiletí. Aby vše probíhalo, jak má, aby turisté měli aktuální informace a našli kvalitní ubytování a odjížděli z Banátu spokojeni a plní krásných zážitků, o to se již léta stará společnost Člověk v tísní v rámci projektu, který podporuje české ministerstvo. Informace turisté dostávají buď prostřednictvím facebooku nebo na webu, který je věnován turistice v Banátu na adrese www.banat.cz.

Abych mohl vše zaktualizovat, opravit některé poškozené křižovatky značených cest, probrat s ubytovávajícími ceny a problémy, pravidelně do Banátu přijíždím a procházím všechny vesnice. Pokud budete, krajané, potřebovat opravit nebo doplnit údaje na www.banat.cz nebo pokud budete potřebovat nálepky na vaše marmelády či jiné výrobky (slivovici, víno, medovinu, med), napište mi na adresu ivo.dokoupil@tiscali.cz nebo mne kontaktujte na facebooku. Doufáme, že letošní sezóna se vyvede lépe než ta loňská a že turisté opět rozveselí české vesnice a přinesou do nich nejen život, ale i tolik potřebnou práci. •

Mgr. Ivo Dokoupil,
Člověk v tísní o.p.s.

Banáte, ahoj!

Stalo se to roku 2005, kdy jsem v České Lípě potkal krásnou holku. Jmenovala se Anetka. Po pár měsících chození mi řekla, že by bylo fajn poznat její rodinu. Její rodinu v Rumunsku. V českém Banátu. Eibenthale. Po úvodním překvapení jsem začal čím dál více nasávat informace o této české komunitě a hned následující rok jsem se tam s Anetkou a její rodinou vydal. Jedeš přes tisíc kilometrů někam do míst, kde věci fungují jinak, na respektu, úctě a sounáležitosti. Do míst, kde vás první babička pozdraví jadrnou češtinou. Už po pár dnech jsem věděl, že jsem přijel domů.

Život je o křižovatkách. Tak jako jsem potkal svoji současnou ženu, tak jsem potkal Tibiho. Souseda Anetiny tety Anušky a strejdy Jeníka. Kluka z Eibenthalu, který studoval již několik let se svými bratry v Temesváru. Domů se vracel jednou za čas. Nyní se vrátil úplně přesně. Tibi mi ukázal všechno. Neobyčejně obyčejný život na vesnici, ale pak jsme se ponořili do problémů, které tohle místo utrpělo nedávnou tragédií na dolech. Ztráta práce a motivace v oblasti, kde vám potenciál leží přímo u nohou. Přírodní i lidské bohatství, se kterým je třeba jenom trochu pracovat. Do Čech jsem se vrátil s plnou hlavou myšlenek. Všechno tohle jsem hned ukázal svému nejlepšímu kamarádovi Honzovi Dubnovi. Takový životní soupeřník, vždycky se mi ho podařilo navést do čehokoliv, co mělo příchut jakéhokoliv dobrodružství.

S Tibim jsem trávil mnoho času na někdejším komunikátorku ICQ a všechno vyústilo do toho, že jsme v roce 2008 poslali moje a Honzovy úspory do Eibenthalu a Tibi za ně koupil náš první baráček. Následný únor jsme se všichni tři potkali v našem domě, který díky mnoha historickým vazbám dostal jméno U Medvěda. Honza se seznámil s Tibim a společně jsme začali plánovat naši společnou budoucnost. Budoucnost v turistickém ruchu. Ve vesnici, kam za rok spíš zabloudilo tak asi na padesát lidí. Ze stodoly jsme udělali hospodu, z baráku ubytování, ze stráně kemp a my jsme spali na zemi před hospodou. Žili jsme si svůj sen, začali k nám jezdit školní expedice a taky nám tak trochu spadla do klína organizace malého festivalu. Na ten festival, na který se dnes hlásí 300 kapel s přáním si zde zahrát a na který vypravujeme již čtyři roky nejdelší železniční expres dnešní Evropy. Přestali jsme stíhat, odbavovat věci, které jsme z naší pozice cítili za přirozené. Chtěli jsme vždy dávat Banátu více, než si z něj brát. Rozvíjet turistiku, kreslit mapy, propagovat oblast jako skvělou destinaci, vázat na ni různé služby, řešit školství, kulturu, ekologii nebo z pozice našich kontaktů tlačit na ta správná místa v české politice.

Možná jsme občas moc tlačili na pilu a vzbuzovali nedůvěru. Začali jsme proto postupně budovat náš pracovní tým, v dnešní době máme 18 zaměstnanců a potřebujeme další. Do vesnice se vrátilo několik rodin v čele s Tibiho bratry Tomšem a Robertem a my jsme si uvolnili ruce pro další projekty. Spustili jsme restauraci, nastartovali manufakturu, začali řešit ekologii, architekturu, dětská hřiště. Dokázali jsme sami sobě, že tahle oblast nemusí být jen pro české batůžkáře, ale že v Rumunsku je 20 milionů potenciálních zákazníků. Český Banát má neuvěřitelný potenciál jako celek. Člověk zde může strávit úžasnou týdenní dovolenou, projít si všechny české vesnice čistou krajinou, využít kvalitních služeb.

Česká komunita v Rumunsku a Srbsku je podle mnoha odborníků to nejužasnější, co Češi ve světě mají. Český originál. Nikde jinde nic podobného ne najdete. I proto jsme všichni tak trochu povinni přispět k tomu, aby se tato oblast dokázala nadále rozvíjet. Vážít si základních věcí jako je příroda, český jazyk, tradice a zároveň pracovat na využití nesmírného potenciálu, který české vesnice mají. Obnovit řemesla a kvalitní zemědělskou výrobu nebo připravit podmínky pro vystudované mladé krajaný. Aby zde chtěli žít.

Tohle všechno zvládneme jenom společně. Právě proto přeji novému časopisu Český Banát, aby se stal spojovacím prvkem mezi českými krajaný. Zaslouží si to! •

Štěpán Slaný

Ani v lese nejsou všechny stromy stejné

Rozhovor s Františkem Rochem, českým učitelem ze Svaté Heleny

Po neuvěřitelných čtyři a čtyřiceti letech končí svou pedagogickou dráhu v české Základní škole Jana Amose Komenského na Svaté Heleně František Roch. Jeho současní i bývalí žáci dali hlavy dohromady a sestavili otázky, na něž pan Roch odpovídá.

Můžu se Vás zeptat, kolik Vám je let?

Ano, klidně (smích), teď v květnu, 18. května mi bude 64.

Odkud pocházíte?

Pocházím z české vesnice Bígr.

Jak dlouho už učíte?

Tento rok v září to bude 44 roků, od roku 1977.

Kolik dětí jste učil?

Asi přes pět set, samozřejmě i vaše rodiče.

Koho jste učil jako prvního?

Frantů Hánů ze třetí třídy, ten byl syn jáhna z katolického kostela, jiné už si nepamatuji, musel bych se podívat do katalogu.

Když jste sem přišel, učil jste sám?

Ne, byli jsme tu čtyři učitelé: první třídu učila paní učitelka Alena, druhou třídu učil pan učitel Dlouhý, třetí třídu jsem učil já a čtvrtou třídu nekvalifikovaná učitelka Marjánka.

Proč jste se rozhodl být učitelem?

Náhodně. Když jsem skončil osm tříd, nebyl jsem rozhodnutý, co budu dělat, nebyly takové podmínky, jako jsou dnes, a náhodně jsem se rozhodl jít do Caransebeš, kde jsme dělali zkoušky, a tam se sešlo hodně žáků z českých vesnic, odtud jsme byli posláni do pedagogické školy v Nadlaku, kde jsem studoval pět roků.

Učil jste ještě někde, nebo jenom na Svaté Heleně?

Ne, po ukončení pedagogické školy jsem začal učit na Heleně, a učil jsem ještě v té staré škole, postavené učitelem Janem Schlegrem roku 1852. Nová škola se postavila až roku 1996 – 1998 na základě toho, že bylo hodně dětí, a jelikož jsme dostali dotaci z Čech, pojmenovali jsme ji Jan Amos Komenský.

Který žák se učil nejlíp?

No, nejlíp se učí všichni, když poslouchají a když se snaží. Ale jak se říká, že les bez suchého stromu není a ani v lese nejsou všechny stromy stejné, takže byli lepší žáci a byli i méně dobří. Ale i když se neučili všichni tak dobře, ze všech se stali dobří občané.

K čemu jste děti nejvíc vedl?

Aby byli poctiví, aby se dobře učili, a navíc, aby každého respektovali...

No a teď něco o Vašem dětství... Jaké jste byl dítě? Hodné nebo zlé?

No zlobil jsem, zlobil. Zlobil jsem tak, že jsem častokrát dostal bití. Už si všechno nepamatuji, ale vím, že jednou jsme s kamarádem vylezli na půdu, kde byla kvočna, a my jsme se chtěli podívat, co pod ní je. A tak jsme vzali vidle a zvedali jsme ji. A když přišla máma, dostali jsme pořádný výprask, oba dva, ne jenom za tu kvočnu, ale i proto, že půda byla už stará a mohli jsme si ublížit.

Učil jste se dobře?

No, nebyl jsem ani první, ani poslední, něco mezi...

Kdo byl Váš nejlepší kamarád, když jste byl malý? A teď?

Když jsem měl devět měsíců, zůstal jsem sirotek; tátu to zabilo na Kozlu, měl 25 roků. No a mými kamarády byly všechny děti z naší ulice a nejlepší kamarád byl Lysý Štefan, ten je teď v Čechách. A teď? Všichni, se všema si dobře rozumím, protože když člověk je důstojný a tolerantní, tak jsou všichni kamarádi.

Jste ženatý?

Ano, jsem.

Máte děti?

Mám dva kluky, narození 1982 a 1989, jsou v Čechách. Oba jsou už ženatí a oba mají dvě dcery. Jeden bydlí v Praze a jeden v Žatci.

Jak jste poznal svoji manželku?

Manželku jsem poznal ve vesnici, když jsem jezdil domu na prázdniny.

Proč jste si vybral zrovna ji?

Protože jsem ji měl moc rád.

Slyšela jsem, že už chcete odejít do důchodu. Proč?

Abych nechal místo mladé generaci, protože já už jsem si svoje vysloužil a myslím, že jsem tu zanechal dobrý příklad.

Jaké máte plány na důchod? Zůstanete na Heleně?

Ano, zůstanu tu, nemám v plánu se stěhovat; vezmu si do parády svoji zahrádku, a také bych chtěl pokračovat kroniku učitele Schlegra, který tu učil od roku 1863 do 1897 a který tu zemřel. Já bych také chtěl zemřít tady, na Svaté Heleně.

Chtěl byste si pořídit ještě nějaké zvíře, třeba krávu?

Ne, to vůbec, já mám pejska a nějaké slepice a to mi stačí.

„Učit, učit a učit... A dávat poctivost na první místo.“

Jaký máte pocit, když se podíváte zpět na ten čas, co jste tu učil?

Já mám dobrý pocit, protože ze všech, co jsem učil, jsou dobří občané, a co víc, žádný nebyl trestán.

Kdo byl Váš největší životní vzor?

Neměl jsem žádný velký životní vzor, ale řídil jsem se v životě náboženstvím, protože když máme respekt vůči někomu, koho jsme nikdy neviděli, ale přesto v něj věříme, to je dobrá věc, aby měl člověk krásný život.

Co byste vzkázal mladé generaci?

No, aby se učili. Učit, učit a učit... A dávat poctivost na první místo. V tom smyslu, že když budete poctiví a budete se dobře učit, stanou se z vás dobří lidé, na základě té dobroty se bude budovat generace bez zločinů a bez výtržek.

Za rozhovor děkuje Gabriela Pec a redakce Českého Banátu se připojuje s přáním klidného důchodového času.

Jaké bylo Vaše dětství na Bígru?

Pěkné, ale krátké. Na Bígru jsem byl do deseti roků. Chodil jsem tam do 1.-4. třídy v češtině, ale pak už jsem šel do školy do Berzásky. Na prázdniny jsem se vracel domů pomáhat matce. Byli jsme spolu sami, protože když jsem měl 9 měsíců, otce to zabilo v dolech na Kozlu. Táta měl dvacet pět roků, máma byla vdova od osmnácti let, už se nikdy nevdala. Asi nechtěla, abych měl nevlastního otce.

Co si pamatujete z doby, než jste šel do školy?

Práci na poli. Chovali jsme dobytek. Matka na mě měla nějakou podporu, ale ta byla malá. Bydleli jsme u babičky, mámi-mo mámy, která též ztratila manžela. Padl ve válce. Takže už ve čtvrté třídě dolehlo sekání a orání na mě. Matka třeba najala nějakého sekáče a ten mi říkal, takhle to máš vzít, takhle se máš sehnout. Ale nářadí už jsem měl svoje.

Byl tehdejší Bígr něčím zvláštní? Lišil se třeba od Svaté Heleny?

Asi pohodovější. Když jsem pak přišel jako učitel na Svatou Helenu, tam byly děti víc trápené. Na Bígru neměli tolik polí, tak se tolik nepracovalo. Což na Heleně se pracovalo o hodně více. Na Bígru muži pracovali v dolech, tam se dalo dobře vydělat. Chodili na Kozel, na Sirinu a na Palaškaz. Těžilo se tam hnědé uhlí. V době, kdy zahynul můj otec, se tam zabilo asi 10 nebo 15 Čechů. Každé dva měsíce byl na Bígru pohřeb.

Co jste dělal po skončení osmé třídy?

Po skončení školy v Berzáse v roce 1972 se dávaly zkoušky v Caransebeš, protože rumunská vláda potřebovala kvalifikované učitele češtiny, aby nemusela proplácet platby učitelům z Československa. Z Berzásky jsme šli tři – já, Josef Mleziva a Josef Dlouhý. A dalších 7 z dalších českých vesnic. Měli jsme nastoupit v září 1972 v Nadlaku. Měli jsme se učit česky, ale my jsme se třídy 5.-8. učili v rumunštině. Nastoupili jsme a vyučování probíhalo celkově na slovenskym jazyku. Učili nás Slováci. Když jsme měli nějaké námítky, tak nám profesor Molnár říkal, že on je profesor češtiny, ne my. Počítalo se s tím, že až skončíme školu v roce 1977, že se vrátíme do těch míst, odkud jsme odešli.

Učil vás vůbec někdo v Nadlaku česky?

Profesor Ján Pleter z Bukureštu. Tenkrát tam byly tři semestry, přišel dvakrát za semestr na čtrnáct dní a to bylo všechno.

Pro zajímavost přinášíme také část rozhovoru s Františkem Rochem, který vznikl v rámci projektu Češi ve světě - příběhy. Tento projekt Domu zahraniční spolupráce mapuje osudy krajanů po celém světě. V současnosti Klára Jíchová a Alexander Gajdzica, čeští učitelé v Rumunsku, chystají k vydání rumunskou část.

Jaké byly Vaše začátky v Nadlaku?

Já jsem tam přišel pozdě, maminka mě nechtěla pustit, v tom smyslu že byl jsem sám a ona byla vdova. Panímáma jí říkala: Kačo, když toho kluka dáš do školy, už ho nikdy neuvidíš, ten půjde pryč a na Bígr se ti nebude vracet. Koupíš mu stádo krav, bude pást a bude mít víc peněz než učitel. A budeš ho mít doma.

V osmnácti letech vám učitelské místo na Svaté Heleně přidělili z inspektorátu?

Ano. Který z nás měl nejlepší známku, ten si mohl vybrat, což byl Josef Kučera. Prvně si vybral Helenu. Já jsem měl jít na Šumici. Tehdy se říkalo Kde seš křtěnej, nejseš ctěnej, takže se pan Kučera zřekl Heleny a vybral si město Nová Moldava. Já jsem pak šel na Helenu, se mnou Alena Fiklová a Josef Dlouhý. Bígr si vybral pan Mleziva, který měl větší známku. Je tam dodnes. Na Gernik šel Josef Pešic a Anna Rottová, rodáci z Gerniku, a Lojza Špicel z Rovenska. Na Rovensko šel Franta Šubert. Na Eibenthal nešel nikdo, protože tam byl ředitel Rumun, který udělal podvod. Vzal podpisy rodičů, že chtějí zrušit českou školu. Jinak by tam šla Alena.

„Ti, kteří ti nabízeli čaj, to jsou baptisti. Ti, kteří ti nabízeli kořalku, to jsou katolíci.“

Jak jste se zabydlel na Svaté Heleně?

Moje babičku tu měla švagrovou hned pod školou, tam jsem bydlel před vojnou. V sedmdesátém osmém jsme s Josefem rukovali, takže tu zbyla Alena sama. Vojna byla rok a šest měsíců. Pak jsem bydlel u rodiny Klepáčkových. Teta Klepáčková byla uklízečkou ve škole. Když jsem se oženil, bydleli jsme na podnájmu v kabaně.

Ještě něco Vás překvapilo po příchodu na Svatou Helenu?

Tady jsou dvě víry. Když jsem obcházel rodiny a přišel jsem do domu, kde byli baptisti, tak mně nabízeli čaj a koláče. A když jsem přišel do druhého domu, tak mně nabízeli kořalku nebo

kafe. Nechápal jsem to. Ani to jsem nevěděl, že teta je baptistka a strejka katolík. Strejka mi to vysvětlil. Ti, kteří ti nabízeli čaj, to jsou baptisti. Ti, kteří ti nabízeli kořalku, to jsou katolíci. A byl tady takový zvyk, že když bylo smíšené manželství, holky budou mít víru po mámě a kluci po tátovi. Baptisti taky zpočátku nepouštěli děti do kulturáku, když jsme měli nějaký program, na zábavu, tancovat. Po čase jsme se domluvili, vyšli jsme si vstříc, aby to bylo na obou stranách dobré.

...

Na české škole jste napřed dělal učitele a potom ředitele?

Zažil jsem ředitele Čoláka. To byl Rumun, ale měl za manželku Slovenku. Pak byl Hrůza a po něm přišel Gecse. Oženil se s Alenou Fíkovou a byl ředitelem od roku 1978 do roku 1989. Za komunismu byl záměr zrušit češtinu. Poslali nám sem na tři roky na první stupeň učitelku, která byla Rumunka. Dohodli jsme se, že já jí budu učit ve třídách češtinu a ona mně rumunštinu, takže jsme mohli pokračovat v češtině. Po revoluci, když vznikl Demokratický svaz Slováků a Čechů, tak se dosáhlo toho, že se začala učit čeština i na druhém stupni. Byly i návrhy, aby se na druhém stupni učily všechny předměty česky, jako to mají Slováci, ale byli by potřeba kvalitní učitelé, knihy a aby měly děti po skončení kam jít. Když Slováci nebo Maďaři skončí studium v mateřském jazyce, nemají pak tolik možností nastoupit na střední školy. I naše dnešní děti mají problém v páté třídě s rumunskou terminologií např. v matematice nebo zeměpisu.

„Nejtěžší bylo přesvědčit rodiče a děti, aby se děti učily.“

Kdy jste se stal ředitelem?

Když odešli manželé Gecse, převzal jsem školu v roce 1990, dodatečně jsem byl jmenován a skládal jsem zkoušky. V roce 2007 byl nový zákon, že škola, která nemá 200 žáků, ztrácí právní subjektivitu. Dostali jsme se pod školu v Coronini, kde dělal ředitele pan Draxel, který ještě dnes učí děti dějepisu. Já jsem byl jmenován zástupcem ředitele školy na Svaté Heleně. Dělán všechno papírování na Heleně, ale razítko má ředitel školy na Coronini.

I kdyby se škola vylidnila nebo se děti vracely, škola zůstane jako památka.

Vy osobně máte velkou zásluhu na tom, že se v letech 1996-98 postavila nová školní budova.

Po revoluci každá česká vesnice žádala po Češích dotaci na infrastrukturu, školu, zdravotnictví... Na Heleně bylo dětí hodně. S předsedou UDSCR Josefem Pekem jsme zadali projekt, vyrobila ho firma Abraxas z Rešic. Obecní úřad nám dal pozemek. Sháněl jsem peníze, každý sliboval, ale nikdo nám nedal. Vzal jsem projekt na setkání s panem Havlem v Bukurešti. Slíbil nám, že to navrhne senátu a parlamentu. Peníze přišly od české vlády. Dohlížela organizace Člověk v tísni, ti viděli, že je nutné, aby škola stála. Muselo se udělat výběrové řízení, tak se přihlásily tři firmy. Vybrána byla rumunsko-česká firma Bekke se sídlem v Oršavě. Aby měli možnost se s ní soudit podle českých zákonů, kdyby to nedostavěla. Ještě dostala podmínku, aby zaměstnala všechny řemeslníky z vesnice. Pan Bekke chtěl, abych převzal vedoucí dozor. Zřekl jsem se toho a stavební dozor byl z České republiky. Český stát zafinancoval stavbu a rumunský stát nasliboval hory doly, že vybavení bude dělat on. Ale když přišlo do tuhého, nikdo zase neměl peníze. Zásluhou UDSCR, paní inspektorky a pana poslance jsme měli schůzku na rumunském ministerstvu školství, po ní nám uvolnili peníze na vybavení. Byli jsme jediná škola, která měla ústřední topení, počítače, nové lavice. V celém okolí nám záviděli. V Čechách jsem taky viděl, že se ve školách přezouvá. Tady nebyly šatny, ale udělaly jsme u dveří skříň, že se budou učitelé a děti přezouvat. Děti byly možná ráno ve chlívě, pak šly bahnem. Nebyl asfalt.

...

Co pro vás bylo za učitelskou kariéru nejtěžší?

Nejtěžší bylo přesvědčit rodiče a děti, aby se děti učily. Na to mi říkaly, my se budeme učit, jak nás lákáte, ale pak přijdeme do města a tam není proud, není jídlo, co z toho máme? Takhle budeme pracovat na poli, máme jídlo, topení, máme všechno. Já na to, že školu vám nikdo nevezme. Motyku, kosu a hrábě si vždycky budete moct používat. Teď firmy žádají lidi, kteří umí překládat z rumunštiny do češtiny.

Z čeho jste měl během let největší radost?

Z rodiny. A po pracovní stránce, že se mi podařilo založit novou školní budovu a pojmenovat ji po Janu Amosi Komenském. Je to takové uklidnění, že tady bude Komenský pořad vládnout. I kdyby se škola vylidnila nebo se děti vracely, škola zůstane jako památka. •

Aktuality

Rozdělí se Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku (UDSCR) na slovenský a český?

Proč jsme se nerozdělili dřív?

Báli jsme se, že je nás jako Čechů v Rumunsku málo. Zjistili jsme však, že některých menšin je ještě méně a rumunské zákony umožňují, abychom měli také v parlamentu poslance za naši menšinu. Byl by dvacátý. Zjistili jsme také, že si finančně nepohoršíme, naopak. A že budeme moci lépe prosazovat svoje zájmy, protože budeme jednat samostatně za Čechy.

Zařídít rozdělení je velmi finančně i časově nákladné a peníze na to nemáme. Jsme rádi, že máme pana Štefana Boudu, který je v Bukurešti a může se snáz účastnit jednání než někdo žijící v Banátu. Pan Štefan Bouda hradí výdaje na advokáty ze svých peněz a jednání se účastní ve svém volném čase.

Od pana Miroslava Merky, současného poslance za slovenskou a českou menšinu, máme písemný slib, že parlamentu přeloží ke schválení zákony, které ke zdárnému rozdělení potřebujeme. Je velmi dobré, že rozdělení probíhá dohodou. Společný majetek pak může být rozdělen soudně.

Naděje na rozdělení existovala již od rozdělení Československa. To se rozdělilo, ale krajský svaz v Rumunsku zůstal společný.

Zatím také nemůžeme lidem říkat, že se na 100% rozdělíme, dokud tyto zákony nebudou schváleny parlamentem a podepsané prezidentem. První zákon se bude týkat toho, aby byl v parlamentu zmíněný 20. poslanec za českou menšinu. Pokud bude tento zákon odsouhlasen, je třeba ještě odsouhlasit druhý zákon, aby naši současní zástupitelé za UDSCR neztratili svoje mandáty v zastupitelstvech, protože naše politická strana vlastně zanikne a bude nahrazena jinou.

Je důležité říct, že pokud k rozdělení dojde, novým českým poslancem nebude automaticky pan Štefan Bouda. Za necelé dva roky v roce 2023 nás čekají nové volby předsedů svazu.

Členové svazu v každém českém místním sdružení si zvolí svého předsedu. Klidně se může stát, že to budou úplně jiní předsedové, než jsou dnes. Může být nový předseda na Svaté Heleně, na Gerniku, v Nové Moldavě, v Eibenthale...

Těchto 16 nově zvolených předsedů si mezi sebou zvolí předsedu celého svazu. Za necelé tři roky v roce 2024 pak budou volby do parlamentu. Našich šestnáct nových předsedů si mezi sebou zvolí zástupce do parlamentu, nového poslance.

Kdo chce volit a není člen svazu, musí se včas zapsat. Vždy na zimu v prosinci vybíráme 10 lei jako poplatky za členství na další rok. Lidé ať teď také přemýšlí o tom, koho si chtějí zvolit za nového předsedu ve své vesnici nebo městě. •

Petr Hrůza,
předseda místní organizace UDSCR Svatá Helena

Louž Svatá Helena

Svatá Helena se od loňského jara pyšní novým rybníčkem. Jeho budování nám přiblížil Petr Hrůza, místostarosta Svaté Heleny a Coronini.

Na jaře 2020 jsme řešili, co s tím místem udělat. Byl tam nepořádek. Říká se, že na tom místě byla před padesáti, šedesáti lety louž, kde se kluci koupali. Postupně se zasypala a voda v ní stála, jenom když hodně pršelo.

Spolu s Václavem Mockem, mladým členem zastupitelstva, jsme se rozhodli, že to vyčistíme. Náš bagr z úřadu je moc malý na to, abych vykopal tak velkou jámu, ale Václav si mohl z práce vypůjčit velký bagr.

Václav bagroval velkým bagrem a já jsem to dorovnával malým. Práce trvaly tři dny. Finance jsme na to žádné neměli, financoval jsem to já. Udělal jsem to pro vesnici. Majiteli velkých bagrů jsme platili o něco méně, protože jsme mu dali vybagrovanou hlínu.

S Václavem jsme vymysleli tvar Louže. Nechtěli jsme, aby to byl obyčejný kulatý rybníček, ale aby byl zajímavější. Plánujeme, že tam budou lavičky, že se tam budou lovit ryby. Děti se tam koupou, vozí na loďce.

Po vybagrování jsem Louž postupně asi měsíc napouštěl vodou ze sousedního vrtu. Dělal jsem to, když bylo ve vsi vody dost. V noci. Teď tam přitéká voda žlabem shora z pramene. Chodil tam hodně pít dobytek, takže tam vyrobíme dřevěný plot a dobytek se bude napájet u žlabu.

S kamarády rybáři z Coronini jsme tam vysadili 500 ryb, karasů. V zimě pod ledem bylo vidět, jak se ohřívají. Kvůli rybám je tam kalná voda. Dvě větší vrby už jsem tam sázel dřívě, teď na jaře jsem tam zapíchal spoustu dalších vrb. Vypadá to, že se všechny chytly.

Kdyby byl ve vsi oheň, snadno sem přijedou hasiči pro vodu.

Vody je dospělému asi po prsa, hlubší Louž nemohla být kvůli podloží. Ztrácela by se voda, která teď drží na jílu.

Když něco uděláš, musíš to udržovat. Ale když něco děláš rád, tak to není těžký.

Co je nového na Svaté Heleně?

Na Svaté Heleně plánujeme v prostoru za starou školou vystavět nový kulturní dům. Také jsme konečně dohledali darovací smlouvu na pozemek u starého kulturního domu, který někdo před šedesáti lety daroval obci, takže můžeme dodělat papíry a i starý kulturní dům nechat předělat. Mohl by se z něj časem stát sál, jídelna, česká hospoda... Doděláváme asfaltované cesty, ještě nejsou všechny hotové. Cesty i nový vodovod pak budeme kolaudovat. Získali jsme dotace na postavení turistického přístřešku na Vyhliďce. Na potoce na místě bývalého Hrůzova mlýna chci postavit mlýn podle původních plánů. A stále je v plánu zakoupit dům pro budoucí muzeum – Český dům. Na hřbitově vybudujeme pomník pro prvního českého učitele

a druhý pomník bude v bývalé vesnici Svatá Elisabetha, na to už máme dotace. V centru dokončíme šanec. U charity plánujeme novou fasádu a natřít plot. Před starým kulturákem natřít zábradlí. Když budeme zdraví a budeme mít chuť do práce, tak pořád je co dělat.

Petr Hrůza,

místostarosta Svaté Heleny a Coronini, předseda místního sdružení UDSCR Svatá Helena

Co nového v gernické české škole a na Gerniku?

Po té, co do důchodu odešla Alena Gesce, dlouholetá metodička pro výuku češtiny, jsem se stal novým metodikem výuky češtiny já, takže mi přibýly inspekce, vyřizování dokladů, sepisování statistik. Chystáme také nové testy z češtiny pro 2. a 4. a 6. třídu a sestavujeme zadání pro učitele, když se hlásí o nové místo.

Letos ministerstvo školství zakázalo všechny obvyklé olympiády, tedy i naši oficiální olympiádu z češtiny. Tento rok tedy UDSCR pořádá pouze online soutěž v češtině a na příští rok doufáme v obnovení tradičních soutěží.

Každoroční mikulášskou besídku, na kterou děti chystaly kulturní program a pak dostaly balíček od UDSCR, jsme kvůli ko-

roně dělali v omezeném režimu. Gernické mládeži děkujeme za to, že se převlékla do kostýmů Mikuláše, čerta a anděla, obošla všechny děti a podarovala je mikulášskými balíčky, což byly kvalitní výtvarné pomůcky české firmy Koh-i-noor. Nekonal se tradiční Den českého jazyka, Šachový turnaj, Babiččin koláč, Silvestrovská zábava, Masopust a jednotlivá kola soutěží z českého jazyka. Ze stejného důvodu jsme zrušili zájezd pro děti z Gerniku, Svaté Heleny, Moldavy a Eibenthalu do České republiky, který jsme plánovali na pravoslavné Velikonoce. Akci se pokusíme zrealizovat v příštím roce. Rovněž se letos nekonalo setkání na Den dětí, místo toho UDSCR pořádá online výstavu na fb stránkách.

Věnujeme se zvelebování Českého domu. Za finance ze zrušených akcí jsme předělali střechu, koupelnu, instalovali jsme nový bojler. Osadily se nové okapy. Dosud volná třetí místnost stavení se přebudovala na kancelář, udělaly se rozvody elektřiny, nová podlaha, koupil se nábytek. Zakoupili jsme prkna na opravu venkovní scény u školy.

Dostali jsme dotaci na výrobu propagačního materiálu pro Český dům. Ve spolupráci s panem Merhautem, knihovníkem, a českou učitelkou připravujeme informační cedule, které budou umístěny přímo v Českém domě, a brožurky s popisem exponátů.

Naše vesnice se velmi aktivně podílela na úklidové akci Uklidme český Banát! V tomto směru plánujeme další kroky.

Doufáme, že se povede festival kostelních pěveckých sborů na konci června v Eibenthale.

Setkání rodáků je bohužel nejisté kvůli pandemii. Podobná situace panuje s letními festivaly, v době uzávěrky časopisu ještě není jasné, zda a za jakých okolností se budou konat.

Na podzim plánujeme Den českého jazyka, Babiččin koláč, Posvícení, Šachový turnaj i Mikulášskou besídku.

Josef Bouda,

ředitel gernické školy a předseda místního sdružení UDSCR Gernik

Vánoční videoklip

Na tuten klip jsme se připravovali dlouho. Vždycky někdo nemohl, ale nakonec jsme to natočili. Museli jsme se obléknout do helénských krojů. Museli jsme dát do borkánu svíčku a přinést ji ke kostelu. Byla zima, zamračeno a mlha. Videoklip vyšel hezký. Teď je na youtube a můžete se na něj kouknout: <https://www.youtube.com/watch?v=FQwGcOJP3Sg>

Anna Pec, Svatá Helena

Masopust

Krátký masopust se konal v úterý před Popeleční středou na Svaté Heleně. Ve škole jsme se učili zpívat s paní učitelkou. Většinou si holky vzaly klučičí kroj a kluci holčičí. Byla to sranda. Lidé na nás koukali a trochu se smáli. Potom jsme šli k Mlezivům zazpívat písničky. Strejka Mleziva nám začal bouchat do kotle. Zpívali jsme na dvoře a přinesli nám helenské rohlíčky a také limonádu. A babička nesla poháry, upadla na ledu a rozbila hrníčky. Když jsme skončili, střežek chtěl ještě muziku, tak jsme mu zazpívali a šli jsme pryč. Pak jsme se zastavili u Tismonárů a zazpívali jednu písničku. Pak jsme se šli převléknout. Ještě jsme ve škole pokecali a šli jsme domů. •

Jozífek Kunů

Výlet Maria Radna

10. dubna jsme se vydali na výlet do Marie Radny, Helena společně s Gernikem a jelo nás přibližně dvacet pět pěti auty. Výlet organizoval pan farář Přelouček. Ráno v 6h jsme měli sraz ve městě u Lidlu, abychom jeli všichni společně, a ne rozděleně. Já společně s Maruškou, Alexem a Valim jsme jeli s paní učitelkou. Cesta byla dlouhá, ale utekla rychle, protože jsme si povídali. Když jsme dorazili na místo, tak jsme měli zařízenou prohlídku kostela. Kostel tam je poněkud veliký a velmi krásný. Nejvíc mě zaujaly na stěnách vymalované postavy, na které jste se koukali a šli jste pořád dopředu a měli jste pocit, že oni se na vás stále koukají. Po prohlídce jsme jeli za město ochutnat vodu z minerálního pramene. Voda sice minerální byla, ale byla také cítit rzi, protože v ní bylo železo.

Jako poslední jsme se zastavili na vyhlídce Siria. Nahoru jsme vyjeli auty a pak jsme šli kousek pěšky. Tam jsme si sedli, a kdo si něco přinesl k jídlu, tak se najedl. Byl tam krásný výhled, takže jsme se všichni museli vyfotit. Byl to moc krásný výlet a doufám, že ještě podobné výlety budou. •

Adela Pek

Slavnost Sv. Jana Nepomuckého

Každý rok se 16. května v Gerniku slaví svátek Jana Nepomuckého, protože místní kostel je zasvěcen tomuto světcí. Zajímavé je, že Jan z Nepomuku je katolickou církví uznáván i jako patron Banátu.

Protože se po více než roce pandemie situace na poslední chvíli trochu uvolnila, mohla místní organizace DSSČR společně s místním farářem Josefem Přeloučkem uspořádat malou oslavu věnovanou této příležitosti.

Na návrh pana faráře se oslava konala v sobotu 15. května.

Náhoda tomu chtěla, že tento týden navštívila poprvé české vesnice nová velvyslankyně České republiky v Bukurešti, její excelence paní Halka Kaiserová. Měli jsme tedy tu čest, že se zúčastnila naší akce. Taky byl přítomen pan Václav Salajka, ředitel hodonínské charity, známý svou podporou českých vesnic v oblasti zdravotnické péče, a další hosté z České republiky.

Na pozvání našeho pana faráře byli přítomni otec Piri Radulov a Jonuc Hojda, faráři z moldavské a oravické farnosti. Taky po mši svaté zazpíval dvacetičlenný mládežnický soubor z Eibenthalu, který doprovázeli učitel Alexandr a Emil Flaška, předseda tamní místní organizace.

Hosté společně s místními byli přítomní o 10. hodině na slavnostní mši svaté. Poté paní velvyslankyně spolu s předsedou české pobočky Demokratického Svazu Slováků a Čechů z Rumunska, panem Štefanem Boudou, navštívili Obecní úřad v Gerniku, kde spolu se starostou Nicolae Tismanariu probírali problémy, se kterými se gernická obec potýká.

Dalším bodem v návštěvě paní velvyslankyně byla firma Winding, která vyrábí elektronické součástky pro partnerskou firmu z České republiky a která zaměstnává gernické občany.

Hosté navštívili i místní Informační centrum, kde byla pořádána výstava maleb, organizována temešvářským výtvarníkem Cosminem Brateanu. Malíř je považován za nového

gernického občana, jelikož tu vlastní dům a každoročně organizuje mezinárodní malířské tábory.

Velkou ctí nám bylo provést hosty Českým domem, vlastně gernickým muzeem, neboť už více než rok nebylo možné ho provozovat.

Akce končila společným obědem, na který se kromě hostů přidali i členové gernického kostelního pěveckého sboru, místní kostelní rada a vedení místní organizace DSSČR.

Byla to první akce po delší době a přes všechny obavy jsme rádi, že se bez problémů vydařila. •

Josef Bouda,

předseda UDSCR Gernik

Foto Cosmina Daniela Vlasta Muntean

Návštěva Její excelence Halky Kaiserové na Svaté Heleně

14. května navštívila naši vesnici Svatou Helenu nová paní velvyslankyně Halka Kaiserová. Týden před jejím příjezdem jsme začali nacvičovat krátké pásmo písniček a tanečků. Skoro každý den o přestávkách si paní učitelka Sofi zavolala tanečnický do školky, kde nacvičovali tance. My jsme k tomu hráli na housle, paní učitelka na violu, Joza hrál na akordeon, Adéla na klavír a Dani na trubku. Přijely i nějaké děti z Gerniku, které s námi zpívaly, aby nás bylo víc. V pátek před vystoupením jsme měli poslední zkoušku. Přišli jsme do školy hodinu předem, oblečení v krojích. Dokonce i paní učitelka Klára si vzala kroj, kolískový, a říkala, že vypadá jako bonbonek. Před vystoupením jsme si ještě dělali nějaké fotky a natočili jsme si venku před školou nějaké písničky. Pak jsme šli do tělocvičny, kde se konalo vystoupení, a čekali jsme na znamení, že už paní velvyslankyně jde. Když nám řekli, že už jde, seřadili jsme se do obloučku a tanečnicki šli na své místo. S paní velvyslankyní přišli pan Štefan Bouda, pan Petr Hruza, pan Salajka a další hosté z České republiky. Zazpívali jsme, zatančili a nakonec Karinka předala paní velvyslankyni nějaká Okénka. Po vy-

stoupení jsme se šli domů převléct a pak jsme ještě v kostele zahráli nějaké písničky s orchestrou. Doufám, že se u nás paní velvyslankyni líbilo a že tahle návštěva nebyla poslední. •

Gabriela Pec, Svatá Helena

Lekce zpěvu s Lucií Soljakovou

Na Svaté Heleně se v podvečer dne 8. 6. 2021 konala pro vážné zájemce z řad mládeže lekce zpěvu s Lucií Soljakovou, absolventkou pražské Konzervatoře Jaroslava Ježka. Vyzkoušeli jsme si několik hlasových cvičení, při kterých jsme sledovali, co se nám v těle děje, a učili jsme se společně nejen písničku zazpívat, ale hlavně se toho nebát!

Od zimy se na Svaté Heleně pravidelně schází pětičlenný houslový soubor. Hrajeme zatím díla dvou Antonínů, a sice slavných mistrů Dvořáka a Vivaldiho, a na nich si ukazujeme a zdokonalujeme techniku hry smyčcem i držení houslí. Každý týden pravidelně vyluzujeme napřed zvuky koček, které někdo tahá za ocas, a na konci hodiny už nám to začíná znít libě... Brzy nás čeká první veřejné vystoupení. •

Klára Jíchová

Tábor u Petra

Možná už jste slyšeli, že se v létě bude v Banátu opět konat dětský tábor. Proběhne tradičně na louce u mlýnků nedaleko Gerniku. Potkáme se během prvního týdne v srpnu. Zváni jsou všichni, kdo chtějí zažít něco dobrodružného. Chystáme se spát pod stanem, hrát míčové a jiné hry a po večerech zpívat s kytarou u ohně. Naučíme se i některé zálesácké dovednosti. Vlastními rukama si postavíme střechu nad hlavou, budeme střílet z luku a rozdělovat oheň, jako se to dělávalo v dobách dávno minulých.

Dopisy mezi Banátem a Českem

Hned na začátku školního roku se nám podařilo navázat spolupráci s dětským katolickým měsíčníkem Duha. Nejenže nám díky ochotě českých dárců každý měsíc Duha přijde do schránky, dokonce se nám skrze její stránky povedlo najít dětem z eibenthalské školy kamarády na dopisování z Česka. První dopisy vznikaly v době uzavřených škol, proto jsme je psali v restaurantu Eibenthal. Místní děti poznávají, jak se liší život v Česku od života v Banátu, i v čem jsou podobné. Pokud korespondenční přátelství vydrží, holky i kluci mají slíbený výlet do Čech, aby se se svými kamarády setkali osobně. •

Alexandr Gajdzica

Banátští Češi sobě!

Zavřené školy nebyly nic, na co bychom rádi vzpomínali. I děti, které se jinak nemohou dočkat konce vyučování, přiznaly, že se do školy těší. Nic ale není černobílé a krom zdokonalení práce s komunikační technologií nás karanténa motivovala i k dalším projektům. Jedním z nich byl úklid a rodičovská brigáda v klubovně. Tohle stavínko na Ujbányji vždy sloužilo jako volnočasové centrum. Posledních pět let ale chátralo a čím dál víc připomínalo skladiště starého harampádí. Zprovoznění klubovny jsme chystali na léto, až bude víc času. Po několika měsících, kdy jsme chybějící školní výuku doháněli u nás v obýváku nebo v restaurantu, jsme si řekli, že potřebujeme prostor, který bude sloužit speciálně tomuto účelu.

Po prvních hodinách nám bylo jasné, že na to nestačíme. Na klubovně bylo tolik práce, že bychom to do konce školního roku sami dva sotva stihli. Na pomoc nám ale přišli skvělí rodiče našich žáků. Díky úsilí několika pracovitých lidí se nám povedlo celou klubovnu vyklidit, vybělit, opravit střechu, okna a kamna, nainstalovat nová svítidla, zkulturnit okolní pozemek a dokonce bagrem vyrovnat kus země pro budoucí hřiště.

Teď máme krásný víceúčelový prostor se vším, co potřebujeme. V klubovně můžeme dělat lekce od angličtiny po environmen-

Někteří z Vás už nás znají z předchozího tábora, kde jsme spolu s indiánskými kmeny zvítězili v bitvě nad hrozící nepřátelskou armádou.

Pokud o nás ale slyšíte poprvé, jsme parta mladých lidí z Česka, kteří rádi tráví čas v přírodě. Během roku připravujeme pravidelné akce a letní tábory pro děti i v ČR.

Letos společně prožijeme příběhy staré stovky let, které se po generace vyprávěly mezi našimi předky. Spolu s praotcem Čechem se utáboříme v malebné krajině, Bivojovi pomůžeme přemoci nebezpečného kance a na hřbetě bájného Šemíka překonáme zrádnou řeku. Hádáte správně, celým táborem nás budou provázet Staré pověsti české. •

Těšíme se na Vás!

Martin Lehký

tální vzdělávání, hrát na hudební nástroje, máme tam plno sportovního vybavení i knih a bílou zeď, na kterou promítáme pohádky a filmy. •

Alexandr Gajdzica

Návštěva paní velvyslankyně

Dne 13. května nás na Eibenthale poctila svou návštěvou nová česká velvyslankyně v Rumunsku, paní Halka Kaiserová. Přijela v doprovodu Štefana Boudy z UDSČR a Iva Dokoupila z organizace Člověk v tísní. Paní velvyslankyně svou návštěvu zahájila účastí na mši u příležitosti svátku patrona kostela, Jana Nepomuckého. Po mši přijala pozvání místního předsedy UDSČR Emila Flašky do sídla krajanského svazu, kde byla uvítána chlebem a solí. Zde se setkala s velebným panem Davorem Lucacela, panem starostou Victorem Doscocilem a dalšími významnými zástupci místní komunity. Odtud paní velvyslankyně zamířila do školy, kterou jí představil český učitel Alexandr Gajdzica. Po prohlídce školy celá výprava pokračovala do restaurantu Eibenthal, kde paní Kaiserová zasedla ke stolu spolu s eibenthalským rodákem Tiberiem Pospíšilem a jeho českými spolupracovníky Štěpánem Slaným a Janem Dubnem. Návštěva nové velvyslankyně byla pro Eibenthal přínosem už proto, že přivedla k jednomu stolu všechny výše zmíněné i další osobnosti aktivní v českém Banátu. Přestože výměny názorů byly místy ostřejší, paní velvyslankyně zapůsobila jako přirozená autorita a smířící prvek a tento den tak přinesl mnoho oboustranně prospěšných dialogů. •

Alexandr Gajdzica

Od rodičů dětem

Malinké dětské hřiště, park, který stojí v půli vsi, byl vždy mezi dětmi oblíbený. Přestože jedna houpačka byla utržená, polovina sedátek na kolotoči rozbitá a v jeho středu stála nehezka a nebezpečná klec na popelnice. Jednoho dne si rodiče řekli dost. Vzali sekery, pily, lopaty, brusky a bagr a pustili se do

díla. Nejdříve pořádně prořezali okolní stromoví, čímž vytvořili dostatek prostoru, přemístili houpačku na bezpečnější místo, z několika stromků vytvořili krásné zábradlí, aby děti z klouzačky nepřistávaly rovnou na cestě, a z nevhledné klece na popelnice vytvořili oplocené pískoviště. Ruku k dílu přiložila i návštěva z Čech a za pár hodin byl eibenthalský park o pořádný kus větší, hezčí a hlavně bezpečnější. Místní rodiče tak znovu ukázali, že pro své děti chtějí to nejlepší a jsou také ochotní to vlastní prací udělat. •

Alexandr Gajdzica

Autorské čtení U Medvěda

Hned když to bylo jen trochu možné, začali na Eibenthal znovu přijíždět turisté. Mezi prvními dorazila také spisovatelka Eva Vychodilová. Její poslední kniha se jmenuje Puntička a jde o pohádku, kterou autorka napsala pro svou dceru. Když nám Eva nabídla, že pro místní děti uspořádá autorské čtení, vděčně jsme nabídku přijali. Děti byli nadšené, že se setkají s opravdovou spisovatelkou. Paní spisovatelka přečetla několik příběhu z kouzelného světa víly Puntičky a děti se jí pak v besedě mohly zeptat, jak taková kniha vzniká, i jaké to je být spisovatelkou. Výtisk, ze kterého četla, pak autorka věnovala školní knihovně, za což moc děkujeme! •

Alexandr Gajdzica

Konečně zase můžeme slavit!

Po dlouhém roce omezení a zákazů si konečně zase můžeme naplno užít lidové a duchovní svátky, které se na vsi slaví každoročně, ale minulý rok to nebylo možné. V květnu protipandemická opatření polevila a teplota stoupla, díky čemuž jsme mohli uspořádat tradiční zavádění pod máj a mohl proběhnout také svátek Těla a Krve Páně, kterému se tady neřekne jinak než svěcení oltářů.

Zavádění pod máj proběhlo i letos v omezené míře, na zahrádce restaurantu se ale přece sešlo několik dětí i dospělých v krojích, kteří si pod májkou připili výborným domácím vínem. To vše za velkého zájmu ostatních vesničanů i hostů z okolních vesnic a měst. Těšíme se, že v dalším roce už svátek máje proběhne v plné kráse.

Oproti tomu svěcení oltářů bylo velkolepé a provoněné nádhernými čerstvými květy ze zahrad i luk. Místní ráno bohatě ozdobili čtyři oltáře pestrobarevnou květenou a po mši veliký průvod v čele s dětmi rozhazujícími kvítí u každého z nich zastavil, aby velebný pán odsloužil krátkou pobožnost. Boží přítomnost ve Svátosti oltářní byla oslavena nanejvýš důstojně. •

Alexandr Gajdzica

Velikonoční řehtání

Čeští krajané v srbské Kruščici udržují na Velikonoce pěkný zvyk. Chlapci vyráží s řehtačkou v ruce na Zelený čtvrtek v poledne na pouť vesnicí a oznamují klekání a čas bohoslužby se slovy: „Pomodlete se Anděl Páně, zvoní poledne. Po první, po druhý, po třetí. Modlení bude dnes v pět hodin.“ Kluci oznamují klekání po celé Kruščici od Zeleného čtvrtka po Bílou sobotu vždy v šest hodin ráno, v poledne a večer v šest hodin.

Na Bílou sobotu oznámí koledníci známou větou ranní klekání a pak v každém českém domě zaspívají tuto velikonoční zvěst: „Když Pán Ježíš umřel, zvony odletěly. Pod nebesa pohřben, tam zůstávali. A lidi nevěrní jako psi černí, kopali jámu Ježíši Pánu. Když ho pak jali, ukřižovali. Na Velkej pátek do hrobu dali. Na Bílou sobotu zas vykopali.“ •

Alexandr Gajdzica

Velikonoční dílny

Součástí výuky českého jazyka jsou také velikonoční výtvarné dílny, ve kterých děti barví kraslice různými způsoby. Letos děti vyráběly také papírové beránky, navlékaly korále a ty nejmenší tiskly a vybarvovaly velikonoční motivy. Jelikož se v srbském Banátu slaví katolické a pravoslavné Velikonoce, je tak příležitost realizovat velikonoční výtvarné dílny dvakrát. •

Alexandr Gajdzica

Jarní koncert

V středu 28. dubna připravila farnost Kruščice Jarní koncert, na kterém vystoupili Ivona Bužek, Maria Bužek, Snežana Tanasković a Konstantin Vidaković. V kruščickém kostele svatého Václava tak zazněly mimo jiné skladby od Leoše Janáčka, Antonína Dvořáka či Bohuslava Martinů. •

Alexandr Gajdzica

Pálení čarodějnic

Mnoho zvyků si čeští krajané v Srbsku udržují od dob, kdy přišli do Banátu. Ale jsou zvyky, které sem přinesli až čeští učitelé. Pálení čarodějnic se v srbském Banátu objevilo poprvé asi před devíti lety a těší se velké oblibě. Letošní filipojakubská noc se slavila v Českém Selu v sobotu 24. dubna a měla opět úspěch. •

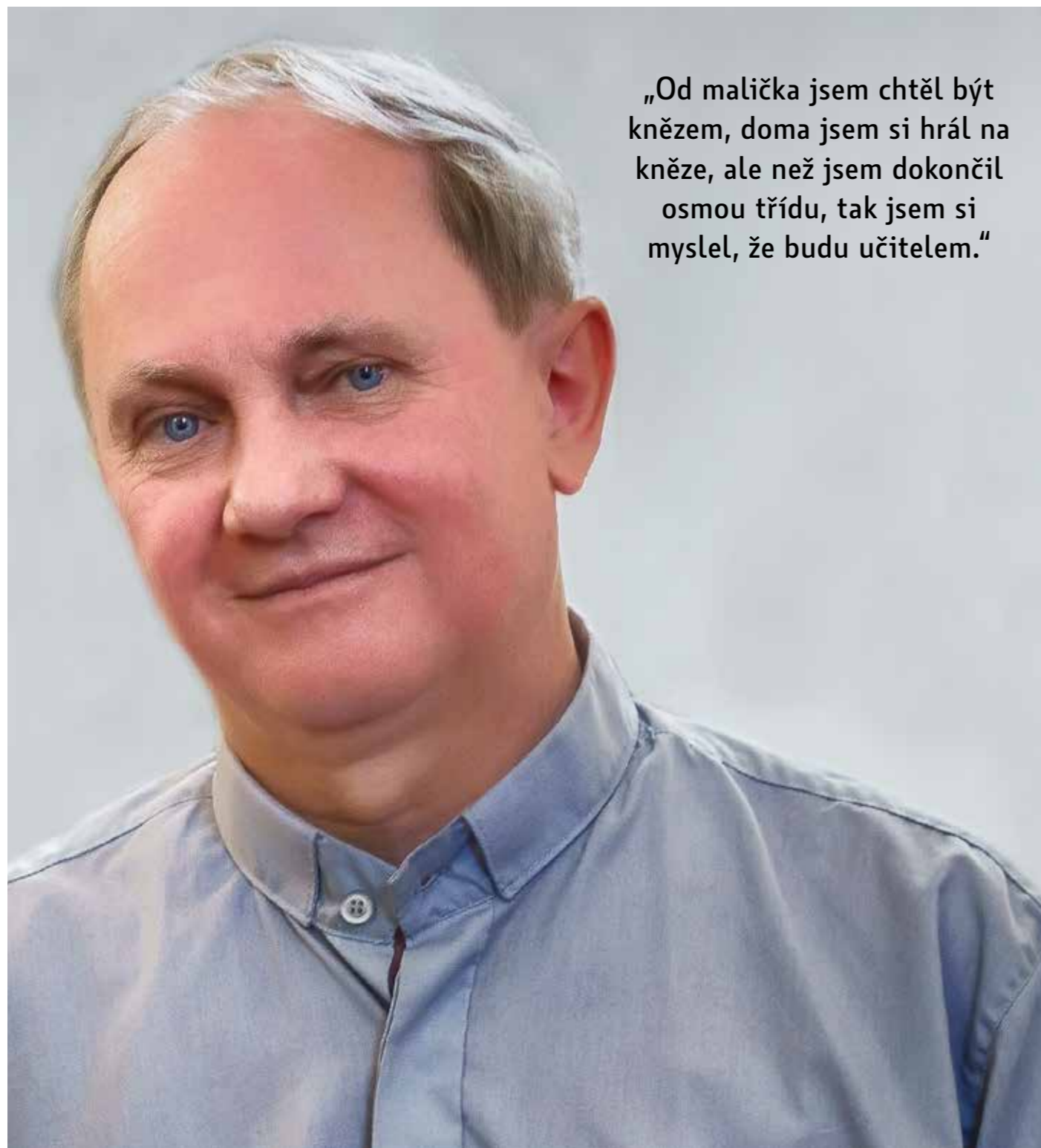
Alexandr Gajdzica

Když zakopneme, musíme vstát

Rozhovor s Josefem Přeloučkem,
farářem v Gerniku, Lubkové, Berzásce a na Rovensku

„Od malička jsem chtěl být knězem, doma jsem si hrál na kněze, ale než jsem dokončil osmou třídu, tak jsem si myslel, že budu učitelem.“

Kolik vám je let?

V březnu mi bylo 59.

Jak dlouho jste farářem na Gerniku a co jste dělali předtím?

Na Gerniku jsem 2 roky, od 1. 9. 2018. Předtím jsem byl pořád farářem, ale ne tady. Byl jsem 14 let u maďarských hranic, v obci Sânpetru German. Od roku 2004 do roku 2018. Tam někdy žili Němci katolického náboženského vyznání, ale teď už je tam ani ne 200 Maďarů, kteří se hlásí ke katolické církvi, často pokročilého věku. Většina obyvatel jsou Rumuni pravoslavného náboženského vyznání. Podobná situace je i v ostatních třech vesnicích, které patří k tamější farnosti (Munar, Secusigiu, Satu Mare). Momentálně tam nebydlí žádný farář. Dochází tam duchovní správce ze sousední obce, Pecica. Od roku 1988, když jsem skončil školu, jsem byl farářem v Nové Moldavě 15 let.

Odkud pocházíte?

Z české vesnice Eibenthál.

Co se vám na Gerniku líbí a co se vám nelíbí?

Co se mi nelíbí? To by bylo dlouhé. (smích) Začneme s tím, co se mi líbí. Jsem tady už podruhé farářem, teď je to mnohem lepší, teď je to všechno v pořádku. Když jsem poprvé přišel jako farář, v listopadu 2003, nevěděl jsem, jak to bude, i když jsem vesnici znal, byl jsem tady na praktice jako jáhen za děkana Maška, tak asi tři měsíce. Co se mi tady líbí? Příroda, samozřejmě, ta je vždycky krásná. Já mám rád vycházky. Je vás tady opravdu málo, mladých a dětí, já bych řekl, že jste v pořádku, líbíte se mi. Jsem tady teď už přes dva roky. A nemůžu říct nic opravdu špatného, že by se mi tady nelíbilo.

Farářem jste chtěli být od dětství, nebo až po nějaké době?

Řeknu vám to od začátku. Od malička jsem chtěl být knězem, doma jsem si hrál na kněze, ale než jsem dokončil osmou třídu, tak jsem si myslel, že budu učitelem. Proto jsem jel se všemi potřebnými papíry do města Caransebeș, abych se tam zapsal na pedagogickou střední školu. Jel jsem vlakem, zaspal jsem a ukradli mi tašku se všemi papíry, takže jsem se nemohl zapsat do té školy, kam jsem chtěl jít. Vrátil jsem se zpátky na vlak a 9. a 10. třídu jsem dělal v městě Orșava. 11. a 12. třídu jsem potom dokončil v městě Alba Iulia, to už byla taková příprava pro kněžský seminář. Tam jsem se musel naučit i maďarsky a také jsem tam maturoval.

A kdy jste se definitivně rozhodli pro kněžství? A proč?

Po ukončení střední školy jsem musel jít na vojenskou službu, na 9 měsíců, tam jsme byli všichni, kteří byli přijati na teologickou fakultu. Myslím, že tam jsem se rozhodl definitivně pro kněžství. Hlavní důvod k tomu asi bylo to, že jsem chtěl modelovat lidské duše. Je to takový paradox, protože na začátku jsem chtěl být knězem, abych měl klidný život, vždycky jsem byl

spíše takový introvertní tip, zavřený v sobě. Brzy jsem ale zjistil, že jako kněz musím komunikovat s lidmi, přiblížit se k nim a nebude to takový klidný život. Opravdu, není to zrovna klidný život, ale je to úžasné.

Jako dítě jste zlobili? Když jste dospívali, poslouchali jste rodiče?

Jestli jsem zlobil? (smích) Jako každé dítě. Samozřejmě. Tak jako vy. Ale od 4 let jsem neměl tátu. Neměl mně kdo dát pohlevek. Takový tady nebyl. Vyrostl jsem s mámou a babičkou po tátově straně, babička potom brzy zemřela.

Uvažoval jste někdy o odchodu do Česka?

Načisto tedy ne. Posledně jsem tam byl, to je taková věc, roku 1982. U nějakých příbuzných, u tety. Byl jsem pak v Německu, v Rakousku, ale v Česku jsem od té doby nebyl.

Co rád děláte ve volném čase?

Mně se hodně líbí vycházet do přírody, ale spíše v létě. V zimě je to těžší. Moc pěkné to bylo, když jsme šli s dětmi a s Katkou Rohálovou z Rovenska na Gernik, a potom z Gerniku na Svatou Helenu pěšky. Mám rád i delší túry. Rád také fotím a upravuju fotky. Fotím a trochu to předělávám, aby to vypadalo dobře.

Co se vám líbí na práci faráře? Co vás těší?

Co mě na tom těší? To bylo vždycky, i v Moldavě. Práce s dětmi a s mládeží. Na Vánoce jsme měli vždycky připravenou hru, děti se nemohly dočkat. Někdy jsme neměli dost rolí, musel jsem je pro děti dopsat. To bylo to nejlepší. U maďarských hranic, na poslední faře, děti tolik nebyly. Tam už to trochu opadlo. A také je to utěšující pocit, když vidím, jak se lidé jednomyslně modlí a zpívají. Snažím se, abych ulehčil duchovní břemeno věřících.

Co je na tom těžké?

Většina práce v neděli a ve svátek. Ale to se všechno někdy vyrovná. Když v neděli nebo ve svátek někam musím jet, ten volný čas doženu přes týden. A možná, co je na tom taky někdy těžké, když přijdu domů odněkud v zimě, musím sám rozdělávat oheň a udělat si něco k jídlu. To musí každý vědět předem, kdo do toho jde.

Vzkázal byste něco dnešním mladým lidem?

(smích) Tedy i vám? Co bych vám mohl vzkázat? Jak vás vidím já tady, každý má svoje dobré i špatnější stránky. Když zakopneme, musíme vstát a jít dál. Co bych vám vzkázal? Abyste šli svojí cestou. Když vám někdy nevyjde plán nebo to, co jste si umínili v hlavě, jděte dál. A nezapomeňte na dobrou výchovu z domova, jak se říká, na těch 7 let z domova. Buďte dobré mysli a veselí! Jak byste chtěli, aby se lidé chovali k vám, to se chovejte i vy k nim! •

Za rozhovor děkují

María Piecec, Karel Vinsch, Petr Masec z Gerniku

Půlliterka

Adela Pek, Joza Kuna, Daniel Hruza
žáci 6. a 8. třídy, Svatá Helena

Dovolte, abych se vám představila. Jsem sklenice půlliterka se špuntem. Od pálenky. Každé ráno jsem plná a večer zase prázdná. Protože děda Věna mě vždycky vypije a zase naplní. Ve sklepě má studenou domácí pálenku. Vždycky se leknu, když najednou Tššš, jsem těžší a těžší a příjemně mě to chladí. Pak se děda Věna dvakrát třikrát napije. To je nepříjemné, vždycky mě ocucává a zašlebě se. Začíná mi být teplo. Když už jsem prázdná hodně, je mi hodně teplo.

Děda Věna žije se svou ženou Ančou na Svaté Heleně ve Studničkách. To je dole pod školou. Jednoho dne mě bába Anča vzala, napila se a pak ze mě všechno vylila a hodila mě na hnůj. Když děda Věna hnůj vyvážel, bez toho, aby věděl, že je v něm jeho půlliterka, odvezl všechno na pole a zaoral do země.

Jsem znechucená, mokrá a špinavá. Je mi horko, dusno, pak zase zima.

Když děda Věna oral na druhý rok, vyoral mě, ale nevšiml si, že jsem jeho půlliterka a hodil mě do korby. Drncalo to, lítala jsem sem a tam a nakonec jsem vypadla u cesty u Louže.

Chvíli jsem ležela. Kolem mě prošli dva, drželi se za ruce. Pak jsem uslyšela křik. A uviděla jsem takovou spoustu lidí, jakou jsem ještě neviděla. Drželi pytle a sbírali sklenice, plechovky, sáčky. Ke mně přišli Daník a Jožka, to jsou vnuci dědy Věny. Sebrali mě do pytle. Poznala jsem tam nové sklenice. Odvezli nás. Moc si toho nepamatuju, ale roztopili mě a nalili do formy.

Dovolte mi, abych se vám představila. Jsem bek, tedy žárovka. Svítím u dědy Věny. •

Zelený Tonda

Denisa Pek
4. třída, Svatá Helena

Ale je tu možnost,
jak ten lektvar zrušit!

Jedné bouřlivé noci se dvěma obyčejným lidem ve vesnici Mlýnkov narodil vodník Tonda. Byl celý zelený a prsty měl splepené k sobě. Alžběta byla rozrušená a vyděšená. Rudolf vůbec nevěděl, proč je Tonda zelený. Nastalo chvíli ticho, ale pak si Alžběta s Rudolfem řekli, že mu ta zelená barva sluší. Večer Alžběta položila Tonda do postýlky, ale on stále brečel, řval a Alžběta nemohla spát. Napustila necky vodou a položila ho do nich. Najednou byl Tonda ticho a hned usnul. V té stejné noci se v té stejné vesnici narodilo druhé děťátko. Tentokrát to byla dívka jménem Luisa. Byla to obyčejná dívka, žádná vodnice, a byla krásná.

Nastal den, kdy Tonda s Luisou museli do školy. Tonda jde sám a hraje si s kamením. Za ním jde Luisa s krásnými copánky. Tonda se zastaví a ohne se pro další kamínek. Luisa se v tu dobu neřívála na cestu a narazila do Tondy.

„Jé, promiň, neřívála jsem se na cestu,“ řekla Luisa.

„Nevadí. Jinak, já jsem Tonda a ty?“

„Luisa. A proč jsi tak zelený?“

„Ani já sám nevím, takhle jsem se narodil. Máma říká, ať si z toho nic nedělám, že prý to je jen barva pleti.“

„Jo aha. A do jaké jdeš třídy? Já do první,“ na to Luisa.

„Já taky.“

Dorazili před školu. Tonda s Luisou vešli do třídy a najednou se spustil smích. Jeden kluk jménem Jonáš byl moc zlý a neměl rád lidi. Přijde k Tondovi a řekne: „Ty jsi teď vylezl z mlejna, ne?“

Tonda sklopil hlavu a byl trochu smutný. Nevěděl, co má říct.

Celou přestávku se mu smáli. Zvoní.

„Dobré ráno, třído,“ vykřikla paní učitelka Machová.

„Dobré ráno,“ odpověděla celá třída.

„Dnes máme matiku. K tabuli půjde Tonda.“

Děti se začaly smát.

„Ticho!“ vykřikla paní učitelka.

„Výborně, Tondo, jsi velmi chytrý. Příště půjde k tabuli Jonáš.“

Druhého dne ho opravdu vyvolala. Jonáš se táhne a k tabuli se mu vůbec nechce.

„No Jonáši, ty nic nevíš, co?“

„Ne, nevím,“ sklopil hlavu Jonáš.

...

Roky plynuly. Tonda s Luisou rostli jako z vody. Stále byli nejlepší kamarádi. Jednou na jaře se vydali na procházku. Lehli si do trávy a začali přemýšlet.

„Také by mě zajímalo, proč jsem zelený.“

„Hm, mě také.“

Rozebírali to dlouho, ale nakonec si řekli:

„To je jedno, jdeme dál.“

„Jo jo, pojď támhle na ten kopec,“ navrhla Luisa.

Cestou se smáli, bavili. Dorazili nahoru. Uviděli chaloupku.

„Haló, je tu někdo?“ křičel hlasitě Tonda.

„Konečně že jsi na mě narazil,“ řekla ježibaba, která skočila ze stropu.

Tonda s Luisou se na sebe podívali vyděšeně.

„Odkud znáte mé jméno?“

„To je jedno,“ odpověděla ježibaba, „co tady děláte?“

„Sami nevíme. Ale když jste ta čarodějnice, mohla byste vědět, proč je Tonda zelený,“ řekla Luisa dost výrazně.

„To si pamatuju do každého detailu,“ odpověděla ježibaba.

„Tedy proč?“ vyhrklí naráz Tonda s Luisou.

Ježibaba začala vyprávět:

„Jedné noci se přišla tvoje maminka Alžběta zeptat, jestli nemám lektvar, aby měla syna. Moc toužila po krásném synáčkovi. Byl večer a já jsem spletla lektvar a dala jsem jí lektvar pro vodníky.“

Tonda byl zaskočen.

„Ale je tu možnost, jak ten lektvar zrušit,“ řekla ježibaba.

„Tak nás nenapínejte a prozradte nám to!“ vykřikla Luisa.

„To nemůžu, musíte to zjistit sami.“

Luisa s Tondou odešli. Přemýšleli o tom, ale nic je nenapadalo. Ihned se vrátili domů.

„Jé, ahoj, jdete přímo na oběd. Pojď, Luiso, posad se,“ řekla Alžběta.

„Mami, já vím, proč jsem zelený!“ vykřikl Tonda.

Alžběta se zarazila a vykuliila oči.

„Kdo ti to řekl?“

„Jedna ježibaba na kopci. Ale to je jedno. Ta kletba se dá zlomit.“

Tak se Luisa s Tondou najedli a vyrazili zase ven. Už na to nemysleli, protože byli moc zamilovaní. Tonda se na Luisu díval.

„Co na mě tak koukáš?“ řekla Luisa se smíchem.

Tonda se začal smát. Zpátky se za ním otočil a dal jí pusku. Najednou se začal od hlavy až k patě proměňovat v normálního člověka. Luisa byla překvapená.

„Tondo, ty už nejsi zelený!“

Tonda byl šťastný a začal běhat úplně všude. Běžel za Alžbětou.

„Mami, jsem normální člověk, jupíí!“

Alžběta byla neskutečně šťastná.

„Luiso, vezmeš si mě?“

„Ano,“ řekla Luisa s brekem.

A tak se ve vesnici Mlýnkov konala velká svatba. Pozvali i ježibabu. Měli spolu hodně dětí i bez ježibaby a jejich lektvarů. •

Festival Banát 2021

termín: 17. 8. – 22. 8. 2021 Eibenthal

Desátý ročník banátského festivalu není výjimečný jen kulatou desítkou, ale také novým formátem organizace. Po roční odmlce, způsobené pandemií koronaviru, se **opět vrací do vesnice Eibenthal**. Organizační tým z Eibenthalu přesunuje hlavní festivalové místo z Ujbányje přímo do Eibenthalu, kde vznikne nový festivalový areál přímo **pod kopcem Kovárnou**. Změna je vynucená především z organizačních složitostí, většímu ekonomickému zásahu pro místní krajany a novému vlastníkovi pozemků kolem bývalé ředitelské dlužní vily. Návštěvníci se tak mohou těšit na **dvě nová pódia, opravený kulturní dům**, kde bude opět již tradiční přednáškový blok s mnoha osobnostmi z České republiky. Zajímavostí bude také speciální **kamion organizace Paralelní polis** a prostor pro krajaňský veletrh, v rámci kterého se mohou všechny české vesnice v Rumunsku a Srbsku lépe prezentovat a nabízet sortiment ze své produkce. „Naším cílem je vytvoření prostoru pro všechny zájemce, kteří by chtěli na festivalu prodávat nebo prezentovat svoje služby. Po dohodě je možné připravit prostor pro stánek, který bude součástí festivalového prostoru,“ přibližuje Štěpán Slaný. Zájemci o prodejní plochu se mohou hlásit dalšímu z organizátorů, Tiberiovi Pospíšilovi. Pro krajany z české oblasti Banátu je na festival již tradičně **vstup zdarma**.

Na festivalu vystoupí přes 35 kapel v čele se **Zrním, Vasilovým Rubášem, PSH, WWW Neurobeat, Terne Čhave, Timudej** a dojemným koncertem na počest zesnulého **Davidu Stypky**, kterému s jeho původní kapelou zahrájí muzikanti z jiných kapel. Z osobností se pak můžete těšit na jednoho z neznámějších českých lékařů **Tomáše Šebka**, cestovatele **Ladislava Ziburu, Janka Rubeše**, novináře **Jindřicha Šídla**, spisovatelku **Petru Soukupovou** či zástupce nejmladší generace Karla Kováře zvaného **Kovy**, který před měsícem zaujal rozhovorem s Dalajlamou a v dnešní době je nejsledovanějším českým youtuberem. Chybět

Info pro krajany

Krajané mohou prodávat na festivalu v Eibenthalu po předchozí dohodě s organizátory téměř bez omezení. Nabízený sortiment by se měl týkat místní výroby, tedy marmelády, domácí pálenky, bylinky a různá ruční výroba. **Jediné omezení je prodej piva**, které je v režii organizátorů a místní značky Eibenthal. V případě zájmu volejte na číslo **+40 724 733 142** (Ti-

beriu Pospíšil). Po domluvě vám bude zajištěn odpovídající prostor a zázemí. Festival proběhne **od středy 18. 8. do soboty 21. 8. 2021**, využít tedy lze všechny dny s tím, že krajaňská folklorní část festivalu proběhne **v sobotu 21. 8.** přibližně od 14:00 hod.. Součástí tohoto odpoledne bude vystoupení jednotlivých vesnic a hostů z České republiky.

„Z programu máme velkou radost, bylo velmi obtížné dát v dnešní době dohromady tak kvalitní program, do Eibenthalu přijede řada českých osobností, velké české kapely, které daly přednost hraní v Banátu před komerčními akcemi v České republice,“ doplňuje program Štěpán Slaný.

Do banátského festivalu je opět zařazena i akce v srbském Češko Selu, **Paprikašijada**, která se uskuteční **v neděli 15. 8.** I zde se můžete těšit na zajímavé kapely a samozřejmě legendární soutěž ve vaření nejlepšího paprikového guláše na třídě TGM v této české vesnici. Poprvé pak proběhne v pátek **20. 8.** jako součást festivalu **Helenská noc na Svaté Heleně**, která volně navazuje na akci v Gerniku. I zde si budou moci turisté a krajané dopřát bohatý kulturní program.

Návštěvníky festivalu dopraví na akci speciálně vypravený vlak s názvem **Banát expres**, který se opět zařadí délkou 535 metrů a kapacitou 1 200 osob mezi nejdelší železniční speciály Evropy. Vzhledem k situaci kolem pandemie koronaviru budou podmínky upraveny dle aktuální hygienické situace v České republice i Rumunsku. **V současné době lze cestovat do Rumunska bez jakéhokoliv testu.** Přímo na akci pak bude připravena pro návštěvníky i místní krajany testovací stanice. Na festival se lze registrovat pomocí formuláře, který je umístěn na stránkách akce. Návštěvníci zde mohou zvolit z několika druhů dopravy. Kromě společné cesty vlakem mohou využít autobus se zastávkou v Češko Selu nebo se do české vesnice dopravit po vlastní ose.

beriu Pospíšil). Po domluvě vám bude zajištěn odpovídající prostor a zázemí. Festival proběhne **od středy 18. 8. do soboty 21. 8. 2021**, využít tedy lze všechny dny s tím, že krajaňská folklorní část festivalu proběhne **v sobotu 21. 8.** přibližně od 14:00 hod.. Součástí tohoto odpoledne bude vystoupení jednotlivých vesnic a hostů z České republiky.

Natáčíme film

Je začátek února 2021. Po dvouměsíční distanční výuce se na Svaté Heleně vracíme do školy. Několik týdnů jsme měli online hodiny a odpoledne a večer jsme se po domech s dětmi scházeli na výtvarku, hudebku, hudební nástroje a doučování. To vše po mnoha malých skupinkách, aby se případná nákaza kvůli nám nešířila. V únoru se tedy vracíme zpět a rozjíždíme i divadelní kroužek, který se konat nemohl. Hned první lekce nás velmi překvapí. Hrajeme scénky ze života, pak vymyslíme scénky ze života helenských strašidel, o kterých jsme si vyprávěli a psali na podzim. Nápady jsou tak zdařilé, že je stačí pospojovat za sebe a je z toho příběh. A teď, co s ním. Když z něj budeme chtít udělat divadlo, zase nás může zbrzdit karanténa a není vůbec jasné, zda budeme mít možnost ještě letos hrát pro lidi. Rozhodneme se pro film. Příští týden tedy přinesu napsaný scénář a začneme zkoušet. V té chvíli ještě netušíme, že se do hříčky několika helenských dětí zapojí několik desítek lidí z Heleny, Gerniku i Eibenthalu.

Když nám učitelka řekla, že budeme natáčet film, tak mě to moc netěšilo, že jsem se musel dlouho učit a měli jsme furt zkoušky. Ale potom pomalu a pomalu se mi to začalo líbit, protože učitelka vymýšlela pořád něco nového. Začalo se mi to líbit, jinak bych do toho filmu nešel. Vzal jsem si na sebe helenský kroj, šátek, boty a byl jsem jako panna. Moc se mi to líbilo, jak jsme natáčeli, moc. Ostatní děti byly zase něco jiného: Lucie, Káča Sedlářová, hastrman, děti a tak dále. Chodili jsme po ulici a natáčeli každého, kdo co měl. Bylo to dobré. Uvidíte nás na youtube.

Jozífek Kunů

Natáčení jsme zahájili na začátku dubna, aby se mohly účastnit i děti učitelek, které odjížděly domů do ČR. Točíme na mobil propojený s diktafonem, většinou o víkend, někdy i odpoledne po škole. První i druhý natáčecí den pobíháme v zeleném oblečení kolem Louže a v helenských uličkách. Natáčíme malé vodníčky. Obyvatelé Svaté Heleny si začínají všimnout, že se něco děje.

Je duben. Dnes v 15 hodin budeme natáčet malé vodníčky. Moc se těším. Ve škole se převléknu na zeleno. Pak nás paní učitelka obarví na zeleno. Jdeme k Louži a začneme utíkat. Pak kdo chce, tak může i do Slepé ulice, ale já nepůjdu. A naposledy do Englicka. To jdeme všichni.

Anna Pec

Třetí natáčecí den jsme s Bílou pannou hledali po vesnici její nástupkyni, kterou jsme jí pomohli ukrást a unést až do staré školy, kde se zabydlela. A aby únosů nebylo málo, s hrůzostrašnou Lucií jsme unášeli nevinné hrající si děti. Přes týden jsme pak dotáčeli záběry z interiéru – přehlídku helenských mladých dívek vykonávajících běžné denní aktivity a netušících, že jen o vlasek unikly únosu Bílou pannou.

O čtvrtém natáčecím dnu na konci dubna nám přijely na pomoc Gernik a Eibenthal. Převlékly se do zeleného, nechaly si

nazelenit obličej a pak už jen běhaly a běhaly, aby naše Káča s hastrmanem měli hodně dětí. Večer si pak užily helenské děti, které se mohli povozit na bagru řízeném Petrem Hrůzou.

Pátý natáčecí den začíná jít do tuhého.

Je dubnová neděle a právě jsme přišli z kostela. Jdu se najíst. Ve dvě hodiny máme být před kostelem. Vezmu si na sebe nějaké kalhoty a žluté triko. Paní učitelka už nás tam čeká, ale musíme počkat ještě na Káču z Gerniku. Budeme totiž natáčet film a Káča tam hraje dost důležitou roli. Paní učitelka odjíždí připravit také dost důležitou roli, která zachrání vesnici a tu pohádku udělá veselejší. Čekáme na Káču, jééé, už jede, ale počkat, on tam není sám, má tam ještě další tři! Maruška? Péta? Lojza? Ano, jsou to oni.

Ale už jedeme za paní učitelkou. Já tam nic nedělám, můj celý úkol je natřít hastrmana na zeleno. A kdyby se mu to smylo, tak znovu. Momentálně se natáčí, jak Káča míchá těsto. Musím být ticho, jinak to tam bude slyšet.

Káča štípe dříví.

A teď zalévá květiny.

Káča hraje s lepícím na akordeon. Hastrman ji pozoruje ze stromu, je to vtipné.

Mají točit ještě spoustu záběrů, ale já už jdu domů.

Denisa Pek

Točili jsme scény s hastrmanem a Káčou. Točili jsme u Jozy doma, u Alenky doma, u Jozy na salaši a ještě u krav. Celkově nám to trvalo 4 hodiny. Samozřejmě jsme měli i technické problémy. Ne vždy nám fungoval diktafon, takže jsme nějaké záběry museli přetáčet kvůli zvuku, ale zvládli jsme to.

Srandovní bylo, jak paní učitelka sotva mohla stát na traktoru, ale i přesto, že z toho mohla spadnout, tam zůstala stát,

aby z toho byly hezčí záběry. Víc vám toho už neřeknu, nechte se překvapit, ale ať víte, máte se na co těšit.

Adela Pek

Začal květen. Šestý natáčecí den je asi nejnabitější. Zvládneme natočit většinu scén s turisty, svatební obřad na Vyhliďce a večer nás čeká pomyslná třešinka na dortu, ovšem mokrá a dost studená.

Dnes ve 13 hodin budeme natáčet turisty. První scéna je, jak jsme byli ubytováni. Teď budeme mít volno a v 16h znovu jdu. Tak jdeme natáčet scénu se školou. Pan učitel nám něco vypráví o škole. Denisa, Gábi, Adéla a já hrajeme turisty. Teď budeme hrát u pana Štěpničky. Budu se ptát na zákusku. Hastrman nakukuje do okna. A pak jdeme k mapě a mluví k nám hastrman. Nabízí zákusku. Jdeme k Louži. Káča a hastrman tam budou skákat.

Anna Pec

Je květnová neděle. Ve dvě hodiny máme být u babičky, vezmu si triko Kudrna, kaštek Kudrna a boty a jdu. Budeme natáčet turisty, jak jedí helenské rohlíčky. Paní učitelka už přišla. Musíme nakousat rohlíky. První záběr máme za sebou. Jdeme na další k paní učitelce Sofi. Anička a Gabi si berou sýr. V dalším záběru už bude hastrman a Káča. Musí se připravit, bude se točit pár záběrů ze svatby. Zjistili jsme, že nemáme s čím jet na skály, budeme muset jít pěšky. Už přijel pan farář z Gerniku, musí se taky připravit. A už jdeme ten velký kopec, je obrovské vedro. Jéé, jsme tu! Svěží vánek. Natáčí se pár záběrů.

Pan farář jde sám dolů, aby stihl mši svatou, zatímco paní učitelka ještě natáčí Káču a hastrmana. Jdeme dolů a ještě budeme natáčet záběry u pana Štěpničky v krámě a u školy. Teď nastala ta chvíle, kdy Káča a hastrman musí skočit do

Louže. Voda je ještě hodně studená.

A už jsou tam.

Paní učitelka je veze na charitu, aby se vysprchovali teplou vodou.

Tím to skončilo.

Denisa Pek

Sedmý natáčecí den jdeme s vysvobozenými turisty kus cesty na Gernik a s dívkou v černém na místní krchov.

Osmý natáčecí den si půjčíme Petra Hrůzu, samozřejmě s novou motorkou, a pokoušíme se ho přesvědčit, aby na pár záběrů odložil svůj pověstný úsměv... Také nás čekají interiérové nahrávky replik vypravěče a některých postav.

Devátý den nás čeká jakési finále. Nazdobíme vůz a koňské spřežení, dva Františkové usednou na kozlík, dozadu posadíme ženicha s nevěstou a jedeme po vsi. Natáčíme přímo z vozu, z cesty i z kufru jedoucího auta. Lidé na Svaté Heleně vybíhají z domů a mávají na svatbu. U Štěpničků nás čeká zastávka. Domluvené byly helenské rohlíčky pro ženicha a nevěstu, ale svatebčané nám připravili i závoru, přípitek a proslovy... Některé tváře jsou pro mě nové. To ten Eibenthal...

Blíží se konec května. Desátý a jedenáctý den dotáčíme, co jsme nestihli. Vybíráme muziku a hlavně se začínáme nořit do stovek záběrů a vybírat a řadit za sebe ty, které pak posíláme do střihu. A pak už nám nezbývá, než jen se těšit na výsledek.

A pokud se u něj diváci pobaví alespoň z poloviny tak, jako jsme se bavili my při natáčení, splnil svůj účel. •

Klára Jíchová,
učitelka, Svatá Helena a Gernik

Z hraní na zahradě do dorostenecké ligy

„Výborně. Hototovo, můžeme jít hrát fotbal.“ Tak končila téměř před čtyřmi roky každá hodina českého jazyka v Kruščici. Fotbal byl a je nejlepší motivací k učení českého jazyka. A my jsme takto hráli téměř celý rok, až jsme přešli od hraní fotbalu na zahradě k normálním tréninkům na hřišti FK Ratar Kruščica. Bylo vidět, že některé děti mají talent, ale hlavně všechny měly zápal do hry. Toho jsem využil a před třemi roky jsem přihlásil starší děti do žákovského přeboru Vojvodiny a mladší školní děti do místní Mini maxi ligy. A dnes máme jedno dorostenecké družstvo a dva žákovské týmy. Kluci i holky trénují třikrát týdně a každý trénink je v českém jazyce.

Jednou z nejlepších akcí byl Krajský pohár, kdy se sejdou děti z českých vesnic z Banátu a je turnaj ve fotbale spojený samozřejmě s bohatým občerstvením a muzikou.

Fotbal má v Banátu své místo. Vždyť i Pavel Nedvěd pochází z Gerniku. •

Standa Havel

Vojvodinská dorostenecká liga

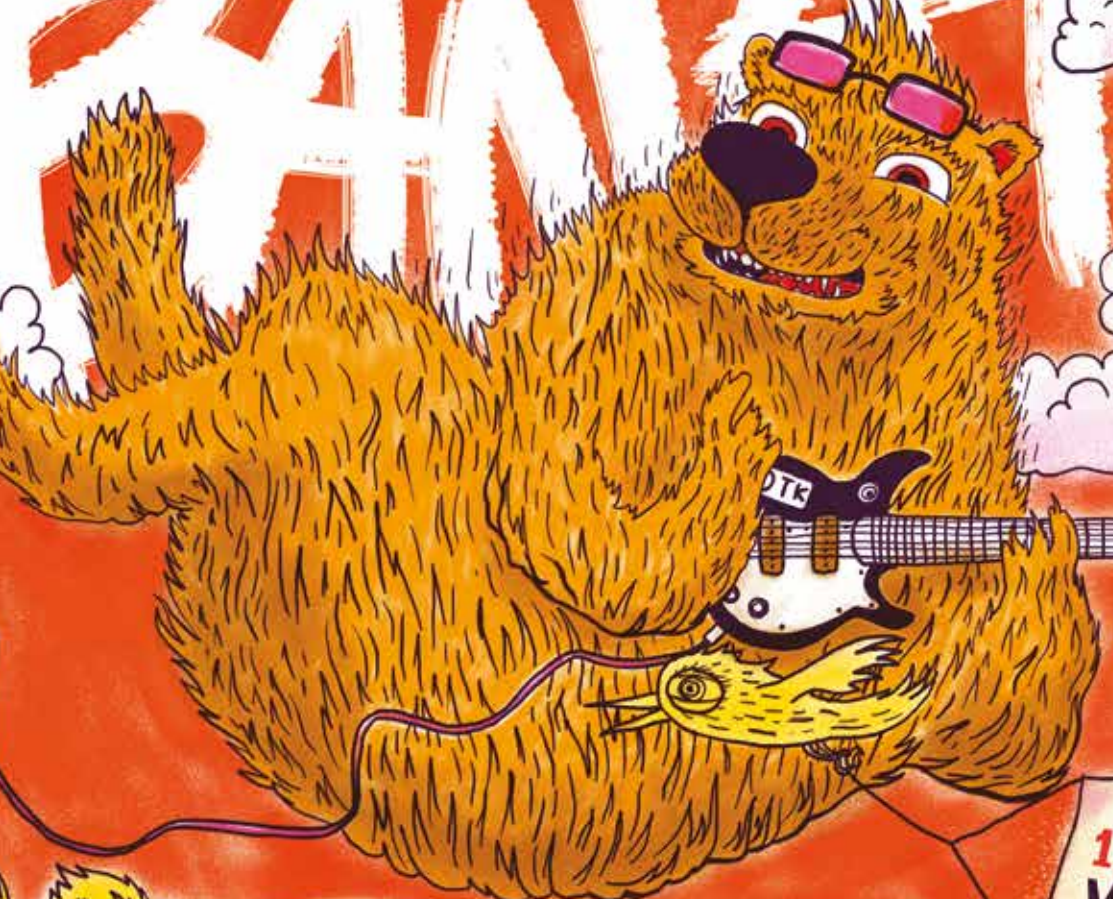
1.	Crvena Zvezda Pavliš	12	0	0	71:14	36
2.	Budućnost Alibunar	7	2	3	50:15	24
3.	Sloga Plandište	5	4	3	55:20	19
4.	Banat Dupljaja	6	1	5	43:46	19
5.	Ratar Kruščica	3	1	8	25:68	10
6.	Banat Ilandža	1	3	8	18:57	6
7.	Polet Izbište	1	3	8	14:56	6

Kalendář akcí

26. 6.	Festival chrámových sborů Eibenthal
10. 7.	Český den v Gaji
17. 7.	Festival Lepota različitosti Kruščice
2.-6. 8.	Dětský letní tábor pro krajské děti s Ligou lesní moudrosti – Gernik U Petra
15. 8.	Krajská pouť do Čiklavy
15. 8.	Paprikašijada v Českém Selu
18. 8.	Posvícení Svatá Helena
18.-21. 8.	Festival Banát Eibenthal
20. 8.	Helénská noc
21. 8.	Krajský den na Festivalu Banát Eibenthal
25. 9.	Krajský pohár, přátelský fotbalový turnaj krajanů
28. 9.	Den českého jazyka – místo bude upřesněno
Září/Ríjen	Babiččin koláč – Baile Herculane
2. 10.	Bycikliáda Česko Selo
17. 10.	Posvícení – Gernik
23. 10.	Festival folkloru v Bele Crkvi
Listopad	Šachový turnaj – Gernik
Prosinec	Mikulášská besídka – Gernik, Kruščice
Prosinec	Vánoční besídka – Svatá Helena
31. 12.	Silvestrovská zábava – Gernik

FESTIVAL

17.-22. 8.
VLAKEM

SPECIÁLNÍ HOST
DECENTRUCK
PARALELNÍ
POLIS

SRBSKÁ PAPRIKAŠIJÁDA 15.8. V ČEŠKU SELU

KRAJANSKÝ VELETRH A FOLKLÓRNÍ VYSTOUPENÍ KRAJANŮ Z RUMUNSKA A SRBSKA

7KRÁT3 ALEN

BEST BEFORE END
CIRCUS PROBLEM
CYBERGROUNDS
ČAU ČESKO

DAVID STYPKA: DĚLÁM JAKO ŽE JE.
DIRTY OLD DOGS

FREDDY A KRASY HELEMESE

HOLY FANDA A REVERENDS
JÍCHA HONZA
JUMP INTO THE FIELD

KATEŘINA MARIE TICHÁ A BANDJEEZ
NYLON JAIL
OTK

OVERDRIVE IN MY HANDBAG

PARTA VYNIKAJÍCÍCH LIDÍ PIO SQUAD+LIVE BAND

PSH
RED TORCH
REDLOVÁ LUCIE

SINKS
SYNOVÉ SMRTI
ŠVIHADLO
TERNE ČHAVE

TIMUDEJ VASILUV RUBÁŠ

WWW NEUROBEAT
ZAPOMĚLSEM
ZMEKOVÁ BÁRA
ZRŇÍ

ŽAMBOŠI A WOLF LOST IN THE POEM

OSOBNOSTI
DOKOUPIL IVO
HAŠKOVÁ KATEŘINA
KALEMBA JIŘÍ
KÁRA HONZA
KLUCI Z BANÁTU
KOCMAN JOSEF
KOVY KAREL KOVÁŘ
RUBEŠ JANEK
ŘEHÁK JIŘÍ

SVOBODA PAVEL
ŠEBEK TOMÁŠ
ŠÍDLO JINDŘICH
TUNA HONZA
VÁCHAL VLADIMÍR
VYCHODILOVÁ EVA
ZIBURA LADISLAV
KUNCOVÁ EVA
SOUKUPOVÁ PETRA
SLÁVEK KRÁL

DIVADLA
DIVADLO KRABICE TEPLICE
IMPĚČKO
SLAMPOETRY
DIVADLO BRAMBŮRKY MOST
OSTATNÍ
ČEŠTÍ UČITELÉ Z BANÁTU
FILMOVÝ FESTIVAL - BLOC ZERO
FILMOVÝ FESTIVAL - KINEDOK
BANÁTSKÁ TANČÍRNA

**DRUM CIRCLE S PETREM ŠUŠOREM
VÝSTAVA FOTEK**
DOPRAVA VLAKEM, VSTUPENKA, KEMP - 5299 Kč
KAPACITA OHEZENA
DOPRAVA FESTIVALOVÝM VLAKEM
V DOPROVODÍ SVÝCH OBĚBENÝCH KAPEL
UBYTOVÁNÍ U KRAJANŮ NEBO V KEMP
ODJEZD V ÚTERÝ VEČER Z ČR, NÁVRAT DO ČR V NEDĚLI V NOCI
VĚLETY NA DUNAJSKOU SOUTĚSKU, TREŠCOVAT
A PO ČESKÝCH VESNÍCÍCH
TRADIČNÍ BANÁTSKÁ JÍDLA A SKVĚLÉ PALENKY
KRAJANSKÉ RESTAURACE